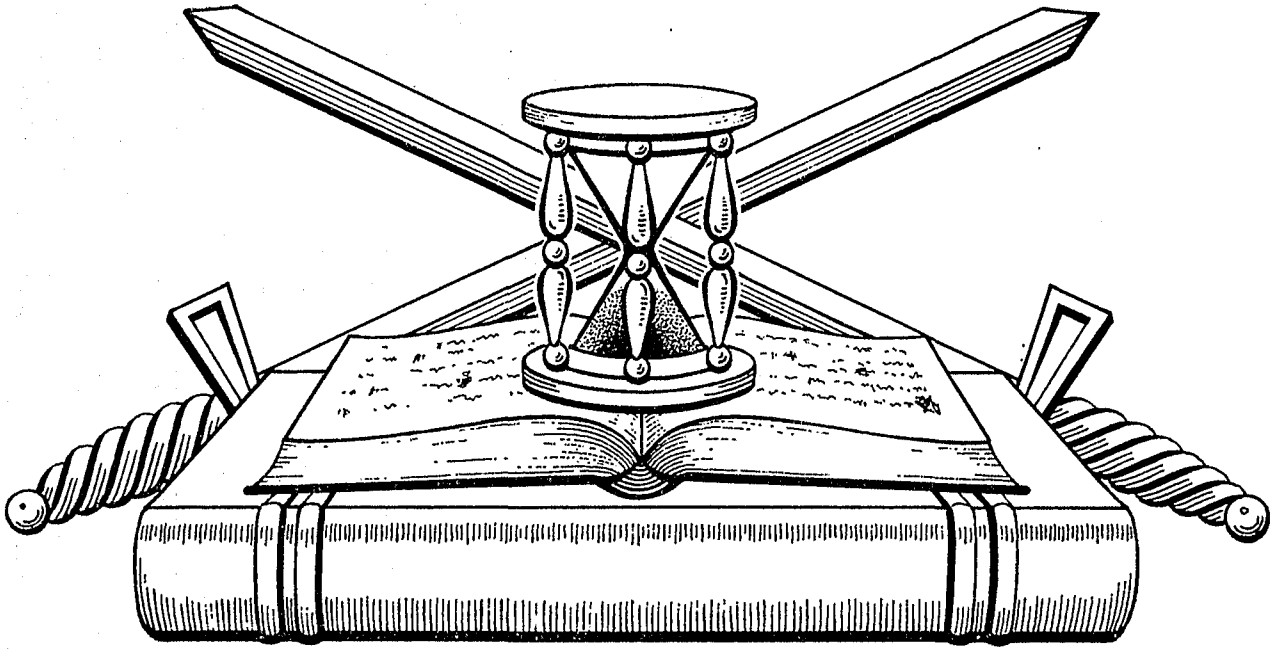
MARS ET HISTORIA

ORGAAN

VAN DE

NEDERLANDSE VERENIGING

TER BEOEFENING VAN DE

MILITAIRE HISTORIE

(Opgericht 20 Augustus 1966)

Oplage : 325 exn

januari 1967

MEDEDELINGENBULLETIN NR 11

van de "Nederlandse vereniging ter beoefening van de militaire historie.

MARS ET HISTORIA

opgericht 20 augustus 1966

Secretariaat : Burgemeester Caan van Necklaan 262 Leidschendam
Contributie : Per jaar minimaal f 15,- (inbaar per 1 januari)
Giro 14700 van Algemene Bank Nederland te Den Helder,
ten goede van penningm. Ned. ver. t.b.v. d. mil.historie.

- -

De vereniging is er voor allen, die zich verdiepen in de studie van geschiedenis, ceremonieel, tradities, uniformen, emblemen, wapens en onderscheidingen van militaire en semi-militaire organisaties, meer in het bijzonder die van Nederland en de (voormalige) overzeese Rijksdelen.

- -

INHOUDSOPGAVE

I : Mededelingen van huishoudelijke aard.
II : Van de studie-afdelingen.
III : Op verkenning voor U !
IV : Uit de vakpers.
V : Artikelen voor en door onze leden.
VI : Nieuwe uitgaven.
VII : Vraag en aanbod.
VIII : Sluitstuk.

Bijgevoegd is de 9e opgave van aanvullingen en wijzigingen op de ledenlijst.

.-.-.-.-.-.-.-.-.

I MEDEDELINGEN VAN HUISHOUDELIJKE AARD

A. Mogen wij dit bulletin beginnen met U te herinneren aan de contributiebetaling voor 1968 ! U weet het natuurlijk al, minimaal *f* 15,- op giro 14700 A.B.N. Den Helder ten goede van penningmeester Ned. ver. t.b.v. d. mil. historie.

B. Het ligt in de bedoeling begin 1968 een nieuwe ledenlijst uit te geven. De interesses van onze leden zullen daarin uitvoeriger vermeld worden, dan tot nu toe het geval was. Mogen wij U daarom verzoeken eventuele aanvullingen en wijzigingen vóór 31 januari 1968 aan het secretariaat te zenden. De interesse-rubrieken vindt U op de bijgevoegde (9e) opgave van aanvullingen en wijzigingen op de ledenlijst.

C. Naar aanleiding van enige recente gevallen wil het bestuur de leden het volgende verzoeken :

1) Indien U met problemen of vragen zit, die U beslist niet zelf kunt oplossen (ook niet met enige moeite!) handelt U dan als volgt :

   a) Leg Uw problemen voor aan de secretaris. Bij voorkeur schriftelijk en onder bijvoeging van antwoordporto. De secretaris zal de vragen doorzenden aan de daarvoor in aanmerking komende studie-afdeling of aan andere instellingen buiten onze vereniging.

   b) U kunt natuurlijk ook rechtstreeks schrijven naar een van de afdelings-correspondenten, die uiteraard (ook door middel van de leden, van hun afdeling) over vele gegevens beschikken.

   c) Wilt U zelf naar andere (militaire) instanties schrijven, houdt dan vooral Uw vragen kort en zakelijk. Vraag geen gegevens, waaraan U zelf met enige moeite ook kunt komen (b.v. in 'n openbare leeszaal of in 'n museum).
   Bedenk altijd dat een essentieel deel van Uw hobby de zelf werkzaamheid dient te zijn!

2) Indien U voldoende gegevens over een bepaald onderwerp bezit, maar gaarne nog wat detail-aanvullingen zou willen ontvangen, maak dan een artikeltje over het onderwerp. Verwerk daarin hetgeen U bekend is en eindig met de vraagpunten, waarmee U nog zit. Zo slaat U twee vliegen in een klap.
U deelt Uw gegevens met alle andere leden en spoort hen tegelijk aan hun gegevens aan U te verschaffen.
Bovendien helpt U het orgaan aan copy!

3) Houdt bij al Uw handelen de volgende vraag voor ogen : "Wat betekken ik voor de vereniging? ". Dat getuigt van een betere mentaliteit, dan die van personen, die uitgaan van de vraag : "Wat betekent de vereniging voor mij ? ".

4) Vermeldt in Uw correspondentie gerust, dat U lid van onze vereniging bent, maar ontleen daaraan nooit het recht om eisen te stellen in de geest van "Ik ben lid, dus reken ik op spoedig antwoord".

5) Tot slot dient U te bedenken, dat Uw bestuur altijd te Uwer beschikking staat. Schrijft U dus Uw problemen, maar bedenk wel, dat ook het bestuurswerk vrijetijdsbesteding is!

D. Het bestuur heeft besloten voorlopig nog geen lidmaatschapskaarten in te voeren. Dit om hoofdzakelijk financiële redenen. Het bestuur meent prioriteit te moeten geven aan het vervolmaken van het verenigingsorgaan.

E. Om uitvoering te geven aan het gestelde in art. 3 van de statuten heeft het bestuur besloten als eerste stap v.w.b. de financiële steun aan musea etc m.i.v. 1 januari 1968 als vereniging begunstiger te worden van de "Stichting Vrienden van het Legermuseum". Voor iedere 25 nieuwe leden, die zich na 1 januari 1968 aanmelden zal weer een andere instelling met een jaarlijkse donatie gesteund worden.

F. Twee nieuwe studie-afdelingen kunnen van start gaan, mits voldoende belangstelling van de zijde der leden.
Schrijft U even een kort berichtje aan de betrokken afdelingscorrespondenten, indien U bereid bent mee te werken ? Het betreft :

1) Studie-afdeling Uniformkunde :
Dr. F.G. de Wilde, Jan Steenlaan 62 Naarden

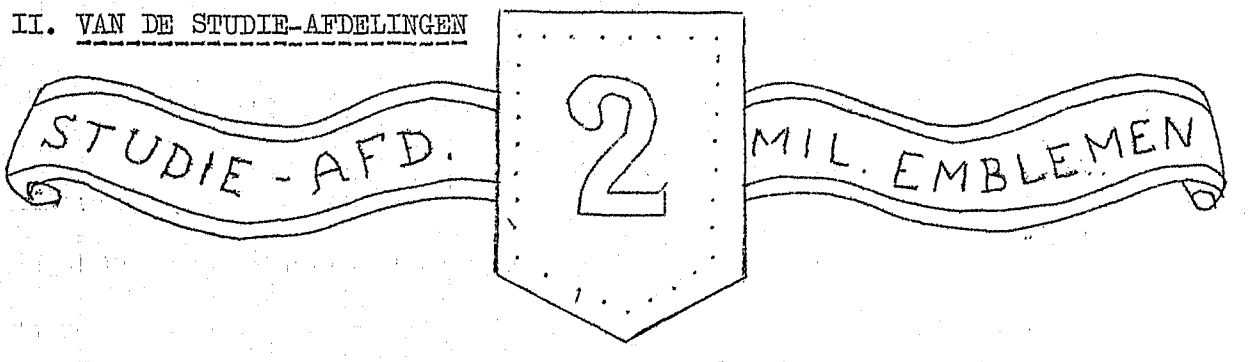
2) Studie-afdeling Militaire folklore :
Luitenant-kolonel der Artillerie (G.S.B.) L.Verhoeff
Soerense weg 66 Apeldoorn.

Het bestuur wenst de beide nieuwe studie-afdelingen een bloeiend bestaan toe, en hoopt op regelmatige publicatie van gegevens in ons orgaan.
Overigens wil het bestuur gaarne meer studie-afdelingen oprichten en wel speciaal

a) Nederlandse Krijgsgeschiedenis
b) (Varende) Kon. Marine
c) Kon.Luchtmacht
d) K.N.I.L.

Wie willen deze afdelingen gaan leiden ?
Gaarne bericht aan het secretariaat.
Binnenkort hopen wij U ook nader te berichten over de studie-afdeling 1940-1945.

II. VAN DE STUDIE-AFDELINGEN

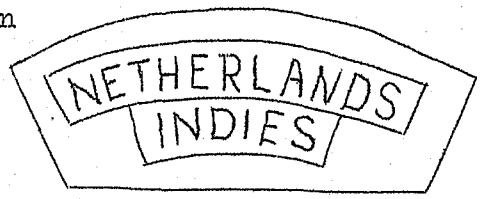
In deze rubriek worden artikelen, bekendmakingen, alsmede vragen en antwoorden van de verzamelaars van en geïnteresseerden in militaire emblemen. / gepubliceerd ten behoeve
Correspondent : B.C. Cats Orion 20b, Amersfoort

---

1. Helaas niet alle leden die in de ledenlijst staan vermeld als geïnteresseerd in rubriek 5 (militaire emblemen) zonden ons hun antwoord op de gestelde vragen van blz. 10 vorige bulletin.
Daarom treffen zij in dit nummer de bedoelde vragen aan op een los bijgevoegd blad. Teneinde tot registratie van ALLE geïnteresseerden in deze studieafdeling te komen, waardoor slechts coördinatie van de gelijkgerichte belangstellingen kan worden verkregen, wordt dringend verzocht het ingevulde formulier toe te zenden aan de afdelings-correspondent.

2. HERALDIEK IN DE TROPEN (deel 2).

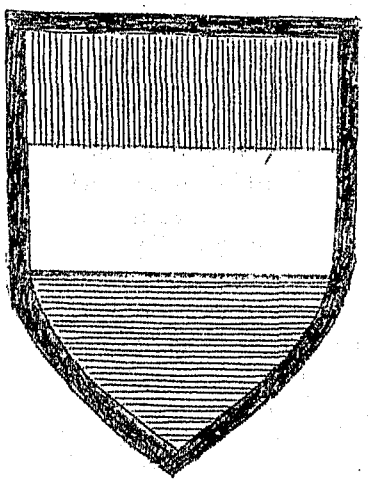
Het manuscript onder deze titel, waarvan de mogelijkheid tot uitgave thans wordt onderzocht, bevat de beschrijvingen en afbeeldingen van circa 200 mouwemblemen die in de jaren 1946-1950 door de troepen van KNIL en KL in het voormalige Nederlands-Indië werden gedragen.
Voorloper van het Nederlandse mouwemblemen was ide in 1940 in Engeland ingestelde mouwleeuw, voor de K.L. met onderschrift NEDERLAND, voor het KNIL met NEDERLANDSCH-INDIE, waarvan men in 1940-41 nog gedacht had eenheden voor de bevrijding van het moederland te kunnen inzetten.
Na de Japanse capitulatie op 15 augustus 1945 was de mouwleeuw KNIL niet beschikbaar voor de ex-krijgsgevangen die nu vrijkwamen uit de kampen op Malakka, Thailand, Japan, etc. Toch was er behoefte aan een embleem op de uniforme geallieerde khaki-kleding, teneinde de Nederlanders van Engelsen, Australiërs en Amerikanen te onderkennen.
Voor het, gedurende de 2e wereldoorlog in Australië verblijvend personeel van het KNIL was aldaar een schoudertitel officieel ingevoerd bestaande uit een khaki-pat waarin met goudgele letter ingeweven NETHERLANDS INDIES in idem omlijsting.

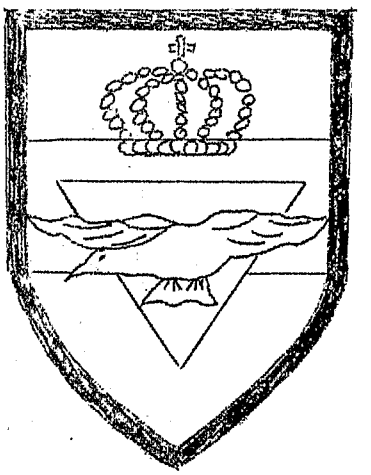
Van deze schoudertitel, welke dus als een nationaal kenteken is te beschouwen, bestond ook een uitvoering in bfonskleurig metaal, voorzien van een sluitspeld ter bevestiging op de bovenmouw, tegen de schoudernaad. Vooral KNIL-personeel dat via Manilla naar Indië repatrieerde voerde deze schoudertitels.
Variaties komen voor met NEDERLANDSCH INDIE, handgeborduurd in oranje op khaki-ondergrond.

Een combinatie van deze schoudertitel en mouwleeuw is het embleem dat in 1945-46 door KNIL-personeel oa is gedragen op Malakka, toen de staven van de T t/m X-brigade daar werden opgericht.
Het bestaat uit een donkerblauw schild waarin een nogal primitief geborduurde Nederlandse leeuw, staande op een omlijsting waarin NEDERLANDSECH INDIE.
Leeuw, letters, omlijsting en brede rand om het schild in oranje.
Het embleem werd nimmer officieel vastgesteld, is kennelijk ter plaatse door inheemsen of Chinezen vervaardigd uit een combinatie van de Nederlandse mouwleeww en de uit Australië afkomstige schoudertitel, daar de letters in de omlijsting dezelfde vorm hebben als de schoudertitel in de Nederlandse tekst.
Uit de behoefte van het KNIL-personeel tóch een mouwemblemm te dragen is waarschijnlijk het hier beschreven kenteken ontworpen.

In Thailand hebben de uit de krijgsgevangenkampen komende KNILers het probleem van de behoefte aan een embleem ter aanduiding van de nationaliteit weer anders opgelost. Ter plaatse werden schildjes vervaardigd, bestaande uit drie horizontale banen rood/wit/blauw, omgeven door een zwarte rand. Deze mouwschildjes zijn ook gesignaleerd met een bronzen leeuwtje in het midden van de witte baan, hetgeen weer doet denken in de richting van een mouwleeuw.

Een nogal afwijkende variatie van het rood, wit en blauwe mouwschild is die welke door het KNIL-personeel Militaire Luchtvaart werd gedragen. In de witte en blauwe baan is nl. een oranje driehoek geborduurd waarop een lichtblauwe albatros. Hierboven, in de rode baan een Koninklijke kroon van gouddraad. De oranje driehoek is overgenomen van de Nederlandse vliegtuigen, die dit teken toen nog als nationaliteitskenteken voerden. De albatros is van het model zoals de vliegerwings van het KNIL waren. Van dit mouwschild bestaan ook variaties waar de motieven met verf (dmv. sjabloneren) op het stoffen embleem zijn aangebracht.
Ook van deze rood/wit/blauwe schildjes is nimmer een bewijs van officiele instelling gevonden. Men kan het zo zien: het leger in Azië had behoefte aan een embleem teneinde zich van de buitenlandse militairen in hetzelfde uniform te onderkennen en waar de officiële er niet waren ontwierp men zelf anderemblemen en droeg ze.
Toen na terugkeer in Indië deze behoefte niet meer aanwezig was, verdwenen dezenweer even spoedig als zij ontstonden, nog slechts van waarde voof de verzamelaars die zo gelukkig waren ze voor hun collectie te pakken te krijgen. Zijn over het algemeen in Indië door het KNIL geen mouwleeuwen of zelf vervaardigde, soortgelijke kentekens meer gedragen, anders was het als KNIL-personeel met recuperatieverlof naar Nederland kwam. Op het europese uniform (battledressjak, service-dressjas overjas werd dan de oorspronkelijke mouwleeuw met NEDERLANDSCH INDIE. gedragen.

3. EMBLEEM KONINKLIJKE LANDMACHT

Dat bij het uitkomen van het Koninklijk Besluit, waarbij het embleem voor de Koninklijke Landmacht is vastgesteld reeds voorbarige en onjuiste conclusies zijn getrokken, blijkt uit een artikel van de hand van dhr. A. van Zoest in het maandblad van de Koninklijke Nederlandse Vereniging "Ons Leger" nr. 10 van oktober 1967, blz. 3.

De schrijver van dit artikel verkondigt hierin een aantal stellingen die grotendeels op onjuistheid berusten en getuigt van een opvatting, t.a.v. het dragen van militaire emblemen, die de studiegroep in het geheel niet deelt. Zijn onjuiste gevolgtrekkingen werpen een verkeerd licht op de huidige toestand rond de onderscheidingstekens voor de Koninklijke Landmacht en suggereren dat het daarmee een onduidelijke zaak zou zijn.

Door middel van een ingezonden stuk is dan ook ter kennis van de redactie van "Ons Leger" gebracht dat de studieafdeling militaire emblemen van de "Nederlandse Vereniging ter beoefening van de militaire historie" zich volledig distancieert van de inhoud en strekking van het artikel van dhr. van Zoest. Welliswaar is deze persoon geen lid van onze vereniging noch van onze studieafdeling waardoor de uitlatingen voor zijn eigen rekening blijven, het lijkt ons toch nuttig de lezers van "Ons Leger" in contact te brengen met de opvatting van een groep die zich met de studie van de militaire heraldiek bezig houdt.

Voor de geïnteresseerden in onze studieafdeling willen wij bovendien nader ingaan op het bewuste artikel uit "Ons Leger". Als dhr. van Zoest zich afvraagt of de baretgesp (het juiste woord is baret-embleem - wat een gesp lijkt is in werkelijkheid een gestyleerde W) in de huidige vorm gehandhaafd zal worden dan is het duidelijk dat dit inderdaad het geval is! Dit wordt bevestigd door het feit dat nog zeer onlangs een nieuw baretembleem voor het Korps Mobiele Colonne is vastgesteld (Ministeriële Beschikking van 3 febr. 1967 nr 66.0013/ 4 R) bestaande uit een asklepiosstaf op een gekruist zwaard en bijl.
Het was een grote stap vooruit toen bij Ministeriële Beschikking van 9 nov. 1946 nr 920 (Legerorder nr 57 van 1947) het baretleeuwtje moest plaats maken voor de baretemblemen waardoor men de militair aan het embleem op zijn baret kan herkennen aan zijn wapen of dienstvak, ook als deze militair gekleed is in over- of regenkleding (zoals de veelvuldig gedragen buitenjas gevechtskleding door onze dienstplichtigen beneden de rang van vaandrig/kornet). De baretemblemen zijn zéér gewaardeerde onderscheidingstekens en het zou door velen in het leger betreurd worden als deze plaats zouden moeten maken voor één algemeen embleem. Stel U bijv. de huzaar of jager voor, die zijn baretembleem nou moeten inleveren voor dat algemene embleem!. In tegenstelling tot wat dhr. van Zoest beweert kennen ook andere landen de situatie dat op de pet geheel andere emblemen worden gedragen dan op de baret (België, Frankrijk) terwijl ook deze landen en hierbij allereerst genoemd Engeland, verschillende baretemblemen voeren ter aanduiding van de onderscheiden wapens en dienstvakken, zelfs verschillende emblemen voor de regimenten en korpsen in één wapen.
Conclusie : het baretembleem is niet alleen een fraai, doch ook gewaardeerd en op de traditie aansluitend onderscheidingsteken. Het hoort op de baret te zijn en daar te blijven en het te vervangen door een algemeen embleem zoals indertijd de baretleeuw is slechts een ongewenste stap terug.

Het ligt geheel niet in de bedoeling van de Minister de huidige mouwleeuw te vervangen door het nu officiële embleem Koninklijke Landmacht. De Ministeriële Beschikking van 20 okt. 1967 nr 67.0445/2 D (Landmachtorder nr 67046, codenr 57/63) zegt in punt II(2) ondubbelzinnig "de mouwleeuw op de jas-DT, het jak-VT, de overjas en op het tropenoverhemd (Suriname) blijft gehandhaafd".
Naar onze mening is dit een voor de hand liggende zaak. De thans gedragen mouwleeuw namelijk is voortgekomen uit de in 1940 in Engeland ontworpen mouwleeuw met het onderschrift NEDERLAND en voorzag in de behoefte de militairen der Koninklijke Landmacht te onderkennen van buitenlandse militairen. Door de legerorder 57 van 1947 werd het onderschrift vervangen door de nationale wapenspreuk JE MAINTIENDRAI en als zodanig is het mouwembleem in feite nog steeds een nationaal embleem, wat vooral sproekt als onderdelen van de K.L. in het buitenland verblijven en tezamen met de militairen van andere nationaliteiten oefenen in NAVO-verband.

Eenieder die onze troepen, indertijd in La Courtine en thans in West-Duitsland ziet temidden van militairen van andere nationaliteiten, zal erkennen dat door de mouwleeuw in een behoefte wordt voorzien. Ook in buitenlandse legers kent men de nationaliteitsaanduiding op de uniform (bijv. het bandje CANADA, gedragen door in West-Duitsland gelegerde Canadese militairen).

Het onderdeelsembleem (mouwonderscheidingsteken wegens indeling) op de rechterbovenmouw, brengt nu als het ware evenwicht in de te dragen mouw-emblemen en dient als "tegenhanger" van de mouwleeuw op de linkermouw, op de rechtermouw te blijven. In het Britse Leger, waar de "formation signs" in de 1e wereldoorlog ontstonden, vindt men dit zo belangrijk dat het onderdeelsembleem bij afwezigheid van een nationaal embleem op de beide bovenmouwen gedragen wordt, evenzo is dit het geval in het Belgische leger. Duidelijke aanwijzingen omtrent het dragen van de onderdeelsemblemen worden gegeven in Landmachtorder 60022 codenr 57/49 punt 340 en omdat NIET alle militairen van de K.L. zijn ingedeeld bij onderdelen waarvoor een mouw-embleem is vastgesteld, dienen deze het zonder onderdeelsemblemen te doen en dat is dan voorschriftmatig juist. Gelukkig blijft voor hen de mouw-leeuw over!

De brigades van het 1e Legerkorps blijven wel degelijk in divisieverband bestaan (1e Div.- 7 December en 4 Div). Dat er iets aan de divisiestaven en divisietroepen gaat veranderen heeft geen invloed op het feit dat de brigades tot hun divisies blijven behoren. Het divisie-embleem is en blijft dus voor hen het enig juiste onderdeelsembleem en men kan pas over een brigade-embleem spreken als dit voor een zelfstandige brigade zou zijn (dus een niet tot enige divisie behorende) welke echter bij het 1e Leger-korps niet voorkomt.
Dat de vroegere V-, W-, X-, Y- en Z- (óók de T- en U-brigade) een eigen mouwembleem kenden, komt omdat de KNIL-legerleiding ten aanzien van het dragen hiervan andere bepalingen stelde (o.a. divisie-embleem uitsluitend voor divisie-stafkwartier). Een hoeveel waardering steller dezes ook voor de oude Indië-brigades en hun fraaie mouwemblemen kan opbrengen, het gaat toch werkelijk te ver om zelfs maar op de gedachte te komen het mouw-embleem van bijv. de voormalige Tijger-brigade nu toe te kennen aan een brigade van de huidige 1 Divisie 7 December !

Betreurenswaardig is het dat het de schrijver van het artikel in "Ons Leger" niet bekend is dat er wel degelijk een Ministeriële Beschikking bestaat waarin de wapen- en dienstvakemblemen (thans "emblemen tak van dienst" genaamd) zijn vastgesteld ! (M.B. van 27 febr. 1960, Generale Staf nr 253.259, laatste-lijk gewijzigd in febr. 1967). De door hem gesignaleerde "pijnlijke situatie" dat sommige wapenemblemen een kroon voeren bestaat slechts in zijn brein en er blijft alleen een pijnlijke situatie voor de steller van het artikel over als hij zegt dat het dan wellicht het beste is alle kronen van de wapen en dienstvakemblemen te laten vervallen (wat zou de reactie zijn bij bijv. KMA, KMS, Garde Fuseliers Prinses Irene, als dit zelfs maar overwogen zou worden ?).
Nog pijnlijker voor de schrijver wordt het, indien men zijn eigen voorstel op blz 20 van "Ons Leger" augustus 1966 leest, waarin hij een Cavalerie-embleem poneert, waarvan de beschrijving eindigt met "het geheel gedekt door de Koninklijke Kroon"!

Dan is het voor een ieder die de ontwikkeling van de kraagpatten heeft gevolgd duidelijk dat de gekleurde kraagpat tezamen met het embleem tak van dienst het wapen of dienstvak van de drager aangeven, net zoals dit voor de oorlog het geval was (bijv. Jagers met als wapenembleem de jachthoorn en de groene bies als wapenkleur). Ook reeds voor de oorlog kende men dus de wapenemblemen in combinatie met de wapenkleur. Toen bij Ministeriële Beschikking van 12 december 1962 het korpsonderscheidingsteken (naamlint bovenmouw) verviel en voor het tweekleurige uniform-VT niet meer werd ingevoerd, zijn hiervoor de gekleurde kraagpatten in de plaats gekomen, hetgeen een gelukkige ingreep was, daar de wapenkleur daarvóór werd aangegeven door het naamlint.
De gekleurde kraagpatten, voor het eerst toegepast op het vooroorlogse proefuniform met liggende kraag, zijn in feite reeds oude onderscheidingstekens die op verantwoorde wijze jas-DT en jak-VT verfraaien. En wanneer, wat de schrijver in zijn artikel doet, we ons met andere landen vergelijken dan zien we óók daar een veelvuldige toepassing van kraagpatten (bijv. België, Duitsland, Italië)

Hoewel ook de studie-afdeling militaire emblemen wensen en voorstellen heeft ter verantwoorde verfraaiing van de onderscheidingstekens voor het uniform VT en DT (iets was we ter zijnertijd in discussie zullen brengen) is het duidelijk dat geen zinnig mens kan staan achter de merkwaardige ideeën, die dhr. van Zoest koestert m.b.t. de onderscheidingstekens voor de K.L.
Het blijft daarom jammer, dat een orgaan als dat van "Ons Leger", (dat toch de verheffing van het leger voor ogen heeft) er toe is overgegaan een dergelijk negatief gesteld artikel zonder enig commentaar te plaatsen op één pagina met een verklaring van het hoofdbestuur. Alsof de belangrijkheid van beiden gelijkwaardig zou zijn!

B.C. CATS

3.a. INGEZONDEN BERICHT

Mijne Heren,

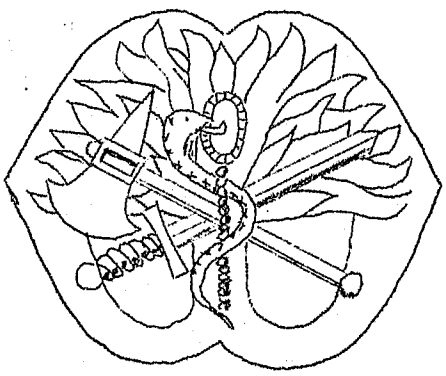
Naar aanleiding van het artikel "KL-EMBLEEM NU OFFICIEEL VASTGESTELD" "Bulletin 10, moge ik U het volgende berichten:

De luitenant-kolonel der artillerie Albarda heeft zich kort voor de verloving van Prinses Beatrix tot de Traditiecommissie voor de Koninklijke Landmacht gewend met de vraag wat nu eigenlijk als het embleem van de KL moest worden beschouwd : de petleeuw, de mouwleeuw, zoals die op de knopen voorkomt, daar alle drie emblemen op drukwerken, briefhoofden en gebruiksvoorwerpen gebruikt worden. / of de leeuw
De TCKL antwoordde hierop dat naar analogie van Koninklijke Marine en Koninklijke Luchtmacht de petleeuw als officieel embleem beschouwd moest worden, omdat deze in tegenstelling tot mouwleeuw en knoopleeuw door alle militairen van de KL bij alle tenuen gedragen kan worden.
Kort daarop werden namens de strijdkrachten een aantal schalen aan het Koninklijk bruidspaar aangeboden, waarop de emblemen van KM, KL en KLu zouden worden aangebracht. Overeenkomstig het door TCKL uitgebrachte advies werd hierop de petleeuw als Officieel embleem der KL aangebracht.

Daar de Hoge Raad van Adel belast is met het vaststellen van emblemen werd daarna met een toelichting van het gebeurde deze Raad alsnog om sanctie gevraagd, die met het KB van 8 juni 1967 gegeven werd.
Er is natuurlijk geen sprake van dat mouwleeuw en of knoopleeuw nu zouden veranderen, daar TCKL juist gesteld heeft dat er tussen de drie leeuwen een groot verschil in betekenis bestaat.
Wel is door TCKL geadviseerd op nieuwe drukwerken en briefhoofden de petleeuw te gebruiken en niet meer de mouwleeuw of knoopleeuw.
Het is mijns inziens te betreuren dat op het KB een commentaar gegeven is, waaruit allerlei misvattingen zijn ontstaan, zoals afschaffing van de mouwleeuw, en de bewering dat de KL over een embleem beschikte dat merkwaardigerwijze niet officieel was vastgesteld zoals dat van de KM en de KLu.
Oorspronkelijk waren petleeuw en mouwleeuw identiek. Daarna werd het opschrift van de mouwleeuw gewijzigd van "Nederland" in "Je Maintiendrai", vervolgens werd de petleeuw vervangen door de huidige cocarde, die de sinds eeuwen gedragen oranjekleur deed herleven.
Het door overste Albarda genomen initiatief heeft eigenlijk alleen gecorrigeerd dat verouderde emblemen op drukwerken en briefpapier gevoerd werden.
Het zou mijns inziens daarom beter zijn geweest als op genoemd KB geen ander commentaar was gegeven dan dat een gerezen misverstand werd weggenomen.
De heer B.C.Cats geeft in het artikel vóór het onderhavige zeer duidelijk het ontstaan en de betekenis van de mouwleeuw weer en ik meen dat Uw vereniging er goed aan zou doen duidelijk uit te spreken dat de mouwleeuw behouden moet blijven omdat dit embleem is een nationaliteitsteken dat herinnert aan de jaren waarin de KL in geallieerd verband streed. Ik moge hierbij opmerken dat de mouwleeuw op uitgaans- en dagelijkse tenue uitstekend staat, terwijl de petleeuw op die tenuen bepaald zou misstaan.
Ook de leeuw zoals die op de knopen voorkomt (zonder kroon of oranje ondergrond) kan met geen mogelijkheid op pet of mouw gedragen worden, terwijl herhaling van het petembleem op de knopen in strijd met de historie zou zijn en het embleem onherkenbaar verkleinen zou.

H. Ringoir.

4. NIEUWE EMBLEMEN

Bij Ministeriële Beschikking van 3 febr. 1967 nr 66.0053/4R (bekendgesteld als landmachtorder nr 67007, codenr 57/62) is een nieuw embleem tak van dienst (ETD) vastgesteld voor het Korps Mobiele Colonnes.
Het bestaat uit een asklepiosstaf, rustend op het snijpunt van een zwaard (heraldisch rechts) en een bijl, welke elkaar (heraldisch) rechts over links, kruisen, alsmede een gespreide vlam lekkend langs de asklepiosstaf, het zwaard en de bijl.
Het embleem symboliseert de geneeskundige- (asklepiosstaf), opruimings- en reddings- (bijl) en brandweercolonnes (vlam), welke colonnes deel uit maken van het K.M.C., op zijn beurt deel uitmakend van de Koninklijke Landmacht (zwaard).
Het nieuwe ETD wordt (evenals het oude) gedragen op een zwarte kraagpat met nassausblauwe bies en is uitgevoerd in een linker en rechter type (punten van de zwaarden naar elkaar toegewend). Als baretembleem ter grootte van de overige baratemblemen, op de gestyleerde W. De ondergrond is dan zwart, nassausblauw gebiesd.

Toelichting : oorspronkelijk zijn de Mobiele Colonnes opgericht als vierde krijgsmachtdeel naast marine, leger en luchtmacht.
Als zodanig kregen de M.C. het VT en DT als dat van de K.L. echter met de veldmuts i.p.v. de baret. Het onderscheidingsteken, een monogram van de letters MC op een gestyleerde W, werd daarom vervaardigd in een verkleind, op de veldmuts passend model.
Met ingang van 1 maart 1963 werden de Mobiele Colonnes echter opgenomen in de organisatie van de Koninklijke Landmacht onder de benaming Korps Mobiele Colonnes. Op dat moment waren de onderscheidingstekens niet meer juist, hetgeen door de invoering van het nieuwe ETD is rechtgezet.
Om dezelfde reden is nu ook de veldmuts voor het KMC vervallen en vervangen door de baret; eveneens vervallen is het mouwembleem met het monogram MC.

5. VRAAG- en ANTWOORDRUBRIEK.

In deze rubriek stellen geïnteresseerden in de studieafdeling militaire emblemen elkaar vragen omtrent onbekende emblemen en overige zaken rond hun object die opheldering behoeven.
Een ieder die vragen heeft wordt verzocht deze in te zenden aan de afdelingscorrespondent. Een ieder die opheldering kan verschaffen wordt verzocht zijn antwoord, onder vermelding van het vraagnummer, eveneens op te zenden aan de afdelingscorrespondent.

Vraag 4 van de heer Hamakers te Scheveningen :

Gaarne zou ik willen vernemen of er publicaties bestaan met een opgave van alle baret/schouder/kraagemblemen der Koninklijke Landmacht.

Antwoord op vraag 4 :

Alle onderscheidingstekens voor de Koninklijke Landmacht worden door de Minister van Defensie vastgesteld en gepubliceerd in Ministeriële Beschikkingen. M.Bn worden aan het leger bekendgesteld in Landmacht orders (vroeger legerorders) of Landmachtmededelingen. Toen in 1946 de baret- en schouderemblemen (toen wapenonderscheidingstekens geheten) werden ingevoerd verscheen hiervoor M.B. nr 920van 9 nov. 1946, genaamd Beschrijving van de onderscheidingstekens voor de K.L. Deze M.B. werd aan het leger bekend gesteld in Legerorder nr 57 van 1947. Bijlage I van deze legerorder bevatte een lijst van de toen gedragen wapenemblemen. Meer bekend is de uitvouwbare modelkaart met gekleurde afbeeldingen behorende bij bijlage I. Dit vouwblad heeft men o.a. jarenlang bij kleermakers van militaire kleding kunnen zien hangen.
Door het oprichten van nieuwe onderdelen en het opheffen van oude werd legerorder nr 57 van 1947 al spoedig gewijzigd en aangevuld (o.a. met de wapenonderscheidingstekens van Legerrabbijn, V.H.K., K.M.A., K.C.T., Mil.Jur.Dienst). In 1951 was de bewuste legerorder dermate vaak gewijzigd dat een geheel nieuwe M.B. nr 1034 van 30 jan 1951 (Legerorder 35L van 1951) verscheen, die behalve een aantal nieuwe punten (o.a. de naamlinten voor de nieuwd naamregimenten) de tekst van alle voorgaande M.B. bevatte, die nu vervielen. Bij M.B. van 30 jan. 1951 (Legerorder 35L/1951) is heden nimmer een modelplaat verschenen, hetgeen volgens de laatste alinea van bedoelde M.B. wél in de bedoeling heeft gelegen.

Legerorder 35/1951 heeft negen jaar bestaan en werd in die tijd vele malen aangevuld en gewijzigd (o.a. met de wapenonderscheidingstekens voor B.K.L., Milva, Off.v.Spec.Diensten, R.I.-J.W.F., -O.G., M.v.C., Chassé, Mob.Colonnes, Techn.Staf). In 1960 werd de legerorder 35L/1951 met al zijn aanvullingen en wijzigingen vervangen door de M.B. nr 253.259 van 27 febr. 1960 (LaO 60022, codenr. 57/49). Ook deze LaO is inmiddels vele malen aangevuld en gewijzigd (o.a. door de wapenonderscheidingstekens K.M.S, Humanistisch Raadsman, M.M.C.).
Bijlage II, herdruk van febr. 1967 geeft een complete beschrijving van de thans gedragen baret- en kraagemblemen, die sinds de invoering van het tweekleurig DT en VT -(schouderemblemen worden kraagembk.)- nu EMBLEMEN TAK VAN DIENST worden genoemd. Modelplaten zijn helaas niet meer verschenen, waarschijnlijk omdat dit door de vele wijzigingen een te kostbare aangelegenheid is geworden.
Landmachtorders, hoewel niet geklassificeerd, dus niet geheim, zijn moeilijk door particulieren te achterhalen. Als dhr. Hamakers dan ook doelt op particuliere publicaties in boekvorm, als bijv. het Engelse "Regimental badges" van major Edwards dan moeten we hem teleurstellen. Tot heden heeft geen particulier er brood in gezien geld te investeren in een dergelijk boekje, dat in Nederland (Helaas) geen grote verkoopkracht heeft, waardoor het commercieel gezien een riskante zaak is.
Wel heeft de Legervoorlichtingsdienst in 1947, naar aanleiding van de nieuwe onderscheidingstekens voor de K.L. een klein boekje gepubliceerd, genaamd "Van top tot teen", waarin afbeeldingen van de toen gedragen baretemblemen voorkwamen. Het boekje was in 1951 reeds geheel verouderd en tot uitgave van een gewijzigd exemplaar is het niet meer gekomen.
Interessant is nu wellicht dat een lid van onze vereniging een boekje heeft samengesteld, bevattende de afbeeldingen en beschrijvingen van alle baretemblemen welke bestaan en bestaan hebben.
Het is te verwachten dat bedoeld boekje volgend jaar in de openbare verkoop verkrijgbaar zal zijn. Wij houden U op de hoogte.

Vraag 5 van B.C.Cats te Amersfoort:

Door het huidige systeem van losbladige landmachtorders, waardoor vervallen exemplaren worden uitgenomen en weggegooid, heb ik een aantal, in 1960 vervallen landmachtorders niet meer kunnen achterhalen. Teneinde te weten te komen wát verviel en het completiseren van mijn gehele documentatie "Onderscheidingstekens Koninklijke Landmacht" zou ik echter gaarne over de tekst van bedoelde landmachtorders willen beschikking. Vraag is wie kan mij helpen aan afschriften of originele exemplaren van de volgende landmachtorders (Ministeriele Beschikkingen):

LO	54070 L,	codenr. 57/1	=	M.B. van 16 maart	1954	nr, 12540
LO	54080 L-Lu,	codenr. 57/3	=	M.B. van 22 maart	1954	nr, 12594
LO	54207 L,	codenr. 53/6	=	M.B. van 6 juli	1954	nr. ?
LO	55021 L,	codenr. 57/11	=	M.B. van 17 jan.	1955	nr. 201417
LO	55026 L,	codenr. 57/12	=	M.B. van 19 jan.	1955	nr. 201714
LO	55082 L,	codenr. 57/16	=	M.B. van 12 maart	1955	nr. 203795 A
LO	55259 L,	codenr. 53/16	=	M.B. van ?		
LO	55312 L,	codenr. 57/26	=	M.B. van ?		
LaO	56015,	codenr. 57/30	=	M.B. van 21 jan.	1956,	nr 203795 E
LaO	56208,	codenr. 02/5	=	M.B. van ?		
LaO	59098,	codenr. 53/28	=	M.B. van 15 aug.	1959,	nr 249229
LaO	56161,	codenr. 57/34	=	M.B. van 11 aug.	1956,	nr. ?

6. DIVERSEN

Van dhr.Ringoir te den Haag ontvingen we een catalogus van de fa.M.Azam & Sons, 5-C, Fazal Building, Cooper Road, p.o. Box 990 te Lahore, West-Pakistan.Genoemde firma verhandelt capbadges van het Britse leger, Pakistan, India, Brits-Indië uit de Engelse periode, Australië, Nieuw-Zeeland en Zuid-Afrika, alsmede decoraties en miniatuur decoraties. De prijs van de capbadges bijv. is £ 15 per 100 stuks.

= = = = = = = = =

STUDIE-AFDELING MINIATUURFIGUREN

Naar aanleiding van ontvangen vragen is ons gebleken, dat de [illegible] drie-dimensionale figuren (ronde-bosse) uit kunststof c.q. lood de warme belangstelling van leden van onze vereniging genieten.

Een belangrijk voordeel van de kunststoffiguren uit de franse produktie is, dat documentatie voor het beschilderen wordt bijgevoegd en de figuren geleverd kunnen worden in losse onderdelen. De kunststof is gemakkelijk te verbuigen of te vijlen, kortom te verwerken, zodat men zelf zijn stempel op de aan te leggen verzameling kan drukken,

Ook bij het verzamelen van deze figuren wil de studieafdeling U gaarne aanwijzingen verstrekken, waarbij onderstaande indeling voor wat het verkrijgen van kunststoffiguren als eerste leidraad kan dienen.

De kwaliteit van deze figuren is zeer goed. De commerciele beschildering is echter slecht en niet historisch verantwoord, zodat U beter zelf de figuren kunt beschilderen.

Kunststof-figuren :

1) S.E.G.O.M., 50 Boulevard Males Herbes, Paris 8e

De productie bestaat uit :

- Infanterie uit de tijd van Louis XV (±1772) (regimenten de Bayonne, Bordeaux, Brest, Havre, Marseille, Rochefort, Saint Malo, Toulon).
- Infanterie uit de tijd van Louis XVI (± 1779) (regimenten d'Alsace, du Cap, Royal Corse, Diesbach, Dillon, d'Erlach, de la Reine),
  Artillerie en regt. Royal des Vaisseux.
- Infanterie uit de Revolutie tijd (± 1793)
- Infanterie, artillerie, Hollandse Grenadiers, Gendarmes enz. uit het 1e Keizerrijk (± 1809)
- Historische personen.
- 8 Franse muziekkorpsen (± 1810)
- 101 Vaandels uit de tijd van Louis XVI.
- diverse regt. Franse Cavalerie (1774 t/m 1812)
- een aantal historische personen te paard.
- Verschillende Kavalerieregimenten Polen, Oostenrijk, Saksen, Pruisen, Canada, Vlaanderen, Silezië, enz. (1776 t/m 1814).

De figuren kunnen als volgt geleverd worden :

- beschilderd
- niet beschilderd
- in losse onderdelen
- in losse onderdelen met aanwijzingen voor het beschilderen (z.g.n. pochettes Cristal).

De firma Neef Sport, Raadhuisstraat 32 - 40, Amsterdam heeft de volledige catalogus en kan de figuren voor U bestellen.

S.E.G.O.M. zendt U op aanvraag een catalogus toe en is bereid ook rechtstreeks te leveren. Vergeet U niet te vragen naar het boekje "Modèlisme Vivant", hetgeen in de Engelse taal aanwijzingen geeft voor het monteren, veranderen en beschilderen van de figuren, c.q. onderdelen.

Hoogte van de figuren 54 mm.

2) Historex, 23 Rue Pétion, Paris XIe

De produktie bevat hoofdzakelijk figuren en losse onderdelen van Franse Artillerie, Infanterie en Cavalerie regimenten uit het 1e Keizerrijk. Alle "pochettes" worden geleverd met aanwijzingen voor het beschilderen.
Historex zendt op aanvraag een catalogus en is bereid rechtstreeks te leveren.
Kant en klaar figuren zijn niet verkrijgbaar.
Hoogte van de figuren 55 mm.

3) Brittains Ltd.,186 Kings Cross Road, London W.C.1.

De produktie bestaat hoofdzakelijk uit figuren, ook muzikanten, van het Engelse en Amerikaanse leger (o.a. vrijheidsoorlog en moderne tijd). Een catalogus kunt U aanvragen bij de importeur J.Th.Kamlag N.V., Keizersgracht 272 - 274, Amsterdam-C.
Hoogte van de figuren 54 mm.
De figuren zijn verkrijgbaar in alle goede speelgoedzaken.

4) O. en M. Hausser, 8632 Neustadt bei Coburg.

De produktie bestaat uit indianen, ridders, Hunnen, Noormannen, Romeinen, Belgische-, Engelse- en Duitse soldaten en muziekkorpsen.
Een catalogus kunt U aanvragen bij de importeur "Vedeka", Herengracht 125, Amsterdam.
Hoogte van de figuren 70 mm.
De figuren zijn verkrijgbaar in vrijwel alle goede speelgoedzaken.

5) Walter Merten, 1 Berlin 42 Tempelhof, Industriestr. 25

De produktie bestaat o.a. uit Bedouinen, Indianen, cowboys, ridders, moderne Amerikaanse en Duitse soldaten en Nederlandse Garde Grenadiers.
Een catalogus kunt U aanvragen bij de importeur de Fa. A van Rosmalen, Overtoom 237 - 239, Amsterdam.
Hoogte van de figuren 4 en 6 cm.
De figuren moet U bestellen bij de importeur, c.q. via de speelgoedhandel.

6) Airfix Engeland. Produktie van soldaten uit vrijheidsoorlog, 2e Wereldoorlog enz., te verkrijgen in alle goede speelgoedwinkels.
Hoogte van de figuren ± 20 mm.

7) Roskopf miniatuurmodellen, Traunzent über Trainstein/Oberbayern, Postfach 70.
De produktie bestaat uit historische plastic modellen van geschut, voorwagens, (passend bij 30 en 40 mm figuren) en tanks uit de 1e en 2e wereldoorlog.
Catalogus kunt U aanvragen bij de importeur de firma A. van Rosmalen, Overtoom 237 - 239, Amsterdam.
Roskopf levert niet rechtstreeks.
Bestellingen kunt U richten aan de importeur.

A.J.Weekenstroo
Burgem. Caan van Necklaan ,340
Leidschendam.

Studieafdeling Militaire Muziek

Hieronder volgt een lijstje van Nederlandse militaire marsen, die de laatste jaren op de gramofoonplaat zijn verschenen. Ze zijn door mij ingedeeld in (min of meer) officiele (regiments-)marsen en overige; of ik hierin geheel geslaagd ben betwijfel ik. Voorts is opgenomen een opsomming van onderdelen waarvan mij geen (officiele) marsen bekend zijn. Wellicht zijn er leden die de lijst kunnen verbeteren of aanvullen.
Het valt op dat het enige onderdeel dat op volledigheid aanspraak kan maken het Wapen der Cavalerie is; er ontbreken naar mijn idee alleen de (regiments-)marsen, zoals dragonders, kurassiers, lanciers, jagers te paard e.d. Voor de rest zijn voornamelijk alleen die onderdelen die een"eigen" muziekkorps hebben redelijk vertegenwoordigd, terwijl de infanterie er verhoudingsgewijs slecht afkomt.
Het lijkt er dus op dat het ontbreken van een eigen kapel het ontbreken van een eigen muzikale traditie veroorzaakt; een en ander zal door de huidige stand van zaken bij de militaire muziek wel niet verbeterd worden.

Mr. R.A.Schimmel
Voorschoterlaan 60B
Rotterdam.

NEDERLANDSE MILITAIRE MARSEN

Min of meer officiele marsen :

Marine Defileermars : Koninklijke Marine
Defileermars Koninklijke Landmacht (Grenadiersmars) : Koninklijke Landmacht, Garderegiment Grenadiers.
Defileermars Koninklijke Luchtmacht : Koninklijke Luchtmacht.
De jonge Prins van Friesland : ceremoniele parademars.
Eremars : ceremoniele mars
Mars van het 1e Legerkorps : 1 LK
Mars van de 1e Divisie 7 December : 1 Div
Mars van de 4e Divisie : 4 Div
Mars van de 5e Divisie : 5 Div.
Van Heutz mars : Regiment van Heutz
Het Commando : Korps Commandotroepen
Limburgse Jagermars : Regiment Limburgse Jagers
De Mars : Wapen der Cavalerie, Artillerie (Mars bereden wapens)
Huzarenmars : Wapen der Cavalerie
Huzaren van Boreel : Regiment Huzaren van Boreel
Mars Regiment Huzaren Prins Alexander : Regiment Huzaren Prins Alexander
Huzaren van Sytzama : Regiment Huzaren van Sytzama
Bossche Geniemars : Genie
Mars der Mobiele Colonnes : Korps Mobiele Colonnes
Mars van de Technische Staf : Technische Staf
T.S.mars : Korps Technisch Specialisten
Kadetten Defileermars : Koninklijke Militaire Academie
Qua Patet Orbis : Korps Mariniers
Mars van het O.S.K.(Semper Parati); voorm. O.S.K.
Marvamars : Marva
Mars der Cavalerie : Wapen der Cavelerie

Voorts nog :

Manoeuvre mars : algemeen Landmacht
Nulli Cedo : algemeen infanterie
Generaal Dürst Britt-mars : Infanterie
Onder het oog des Konings : Garderegiment Grenadiers
Mars no. III : Cavalerie
Kolonel Heemskerck van Beest-mars : Genie
Jubileummars Koninklijke Marechaussee : Koninklijke Marechaussee
Mare Liberum : Koninklijke Marine
Gouden Vleugels : Koninklijke Luchtmacht
Stengelmarsen en Kamptaptoes : Koninklijke Marine
Karel Doorman-mars : Koninklijke Marine
La Courtine-mars : algemeen Landmacht
Taptoe T.R.I.S. : Troepenmacht in Surimame
Signaal taptoe infanterie
Signalen uitrukkende en inwendige dienst cavalerie
Limburgse Jagers, Paraat : Regiment Limburgse Jagers.

Ontbreken nog tenminste :

Garderegiment Jagers
Garderegiment Fuseliers Prinses Irene
Regimenten Infanterie Johan Willem Friso, Oranje-Gelderland, Menno van Coehoorn, Chassé
Regiment Stoottroepen
Veldartillerie, Luchtdoelartillerie
Verbindingsdienst
Technische Dienst
Militair Geneeskundige Dienst
Aan- en Afvoertroepen
Intendance
Koninklijke Militaire School
Milva, Luva
v.m. 3e Divisie
Signalen uitrukkende en inwendige dienst infanterie

III OP VERKENNING VOOR U!

A. Mevrouw J.J.J. Hool-Nollet, Mathenesserweg 54a, Rotterdam-7 berichtte ons, dat zij in het bezit is van fouragères voor officieren (verschillende rangen) uit de periode voor 1940. Gegadigden kunnen zich met haar in verbinding stellen om opgave van prijs etc.

B. Van de "Verzamelpionier", postbus 814, Rotterdam ontvingen wij de December-aanbiedingen (6e jrg nr 6), waarin vele aanbiedingen op het gebied van 2e Wereldoorlog.
Voorts stoffen en metalen emblemen (Duitsland 2e W.O.), bajonetten, hoofdbedekkingen (b.v. KNIL-helm met neklap voor *f* 9,-, Marinesteek voor *f* 7,50), onderscheidingen etc.
Het geheel is Uw aandacht zeker waard.!

C. Wat wij reeds lang vreesden, is nu geschied! De reeds generaties lang bekende "Boekhandel De Gebroeders van Cleef" heeft per 1 december 1967 opgehouden te bestaan. Daarmee is 'n op militair gebied gespecialiseerde boekhandel uit het stadsbeeld van Den Haag verdwenen, hetgeen wij uitermate betreuren!

D. Van boekhandel H. de Bot, Hornerheide 7 te Horn (L) ontvingen wij de catalogi 358 en 359.
Uit catalogus 358 vermelden wij:

nr 81 : Wetenschappelijk jaarbericht van de Vereniging ter Beoef. v.d. Krijgswetensch. nr 1,2 en 3 (1905 t/m 1908). Nr 1 is niet compleet (ontbr. blz 1 t/m 37). Prijs *f* 20,-

nr 128 : Dictionnaire raisonné etc. par. E.Viollet le Duc, delen 5 en 6 : Armes de guerres offensives et défensives. Paris 1874. Over harnassen, slag- en steekwapens, helmen etc, met veel detailtekeningen. Prijs *f* 50,-

nr 288 : De volkerenstrijd 1914-1915, oorlogsuitgave van MAVORS, 7 stuks, Velp 1915/16, met kaarten. Prijs : *f* 10,-.

nr 395 : Generaal Swart, pacificator van Atjeh. Door M. du Croo. Maastricht 1943. Prijs *f* 12,-

nr 433 : Leed en onrecht in Nederland 1940-1945 door A.Faubel 's-Gravenhage 1945, 112 pag. Prijs *f* 3,-

nr 454 : Gedenkboek B.N.M.O. ter gelegenh. v.h. 10 jarig bestaan 1955. Prijs *f* 4,-

Uit catalogus 359 vermelden wij :

nr 18 : Illustrierte Geschuchte des Weltkrieges 1914-1915. Allgemeine Kriegszeitung. Band 1 en 2 in afl. (tot einde mei 1915). Stuttgart 1914/15. Wekelijkse uitgave. Prijs *f* 15,-

nr 63 : Nachtmerrie over Nederland door L.Jordaan. Herinneringsalbum 1940/45. Prijs *f* 5,-.

E. Gysbers en van Loon, Bakkerstraat 7-7a Arnhem zonden catalogus 810 en een catalogus met St.Nicolaas-aanbiedingen.
Wij noteerden voor U uit de laatstgenoemde aanbieding:

nr 11 : "Kostümschnitte und Gewandformen" von Max Tilke, 1945, 60 blz. met 128 platen, waarvan 112 in vierkl.druk. Oorspronkelijke prijs *f* 68,-. Nu : *f* 38,-.

nr 12 : "Kostuum en sieraad in Zeeland" door J. de Bree, 1967, 187 blz. met 97 afbn. Prijs *f* 27,-

Uit catalogus 810 noteerden wij:

nr 13 : "Menschen und Moden" von : M. von Boehn, 1963/64, 8 delen, 1600 blzn. met 168 gekleurde afbn en 1556 zwart-wit afbn. Prijs *f* 175,-

nr 75 : "Geschiedenis van Nederland ter zee" door J.C.Mollema. A'dam 1939/42, 4 delen, 1924 blz. vele pltn. Prijs *f* 375,-

nr 87 : "Seekriege und Seekriegswesen in ihrer Weltgesch. Entwicklung". Mit besonderes Berücksichtigung der grossen Seekriege des 17 und 18 Jahrhunderts. Berlin 1907-1911, 2 delen. Zeldzaam. Prijs *f* 120,-

nr 96 : "A Glossary of the construction, decoration and use of arms and armor in all countries and in all times" by G.C.Stone. New York 1961,694 blz. met 875 illustr. van ± 3500 wapens. Nieuwprijs *f* 190,- Nu *f* 95,- (laatste blz is licht beschadigd.)

nr 100 : "The Times History of the War (1914-1919), 21 delen.Prijs *f* 290,-

F. Ferdinand Schöningh, Lortzingstrasse 2, Osnabrück, zond ons Antiquariats-Katalog 450, waarin o.a. :

nr 141 : "Die Bremischen Münzen", Münzen und Medaillen des Erzbisthums und der Stadt Bremen, 1875. Nachdr. 1967. Prijs D.M. 85,-

nr 1445 : "Der Soldat in der deutsche Vergangenheit", van G.Liebe Leipzig 1899, 157 blz, 183 afbn. Prijs. DM,28,-
nr 1483 : "Kostümkunde" von H.Weiss., 2 delen, Stuttgart 1860, 1434 blz, 1945 afbn. Prijs : DM.48,-.

G. De Europese Bibliotheek, Gasthuisstraat 12 Zaltbommel zond De Boeke-Kas, november 1967 (nr 8).
Alle in de rubriek, "Nieuwe uitgaven"besproken boeken kunnen daar besteld worden, evenals trouwens alle overige op de markt zijnde boeken betreffende Militaria en geschiedenis.

H. Van de Firma Langerveld, Nieuwe Binnenweg 110 Rotterdam, ontvingen we Aanbieding 680, waaruit we noteren :

nr 184 : "Some account of the armour and weapons exhibited amongst the art-treasures of the U.K. at Manchester in 1857"; Londen 1857, 32 p., Prijs *f* 8,-
nr 370 : "De paleizen van Frederik Hendrik" door Prof. Dr.Ir.D. Slothouwer, Leiden 1945 m. 117 afbn, Prijs *f* 18,-
nr 1016 : General Rockschoessels Erinnerungen", Heitere Bilder aus dem Soldatenleben. München (ca.1880) 3 dln. in één bnd. m. vele tek. Prijs : *f* 18,-.
nr 1398 : "Praktische Kostümkunde" Vom Altertum zum Jahre 1870. München 1926, 2 dln, 546 blz. 600 afbn. Prijs : *f* 75,-
nr 1406 : "Taste and fashion", from the French revolution to the present, London 1948, 225 blz m. zw. en gekl.pltn. Prijs : *f* 9,50.
nr 1443 : "Le costume en France" par Ary Reman . Paris 1890. 271 blz m. 173 afb. Prijs *f* 18,-.

I. Tot slot van deze rubriek nog enige losse tips :

a) Ed. Mester, 60 rue Copernic, Bruxelles 19, Belgique. heeft zich speciaal toegelegd op de in- en verkoop van militaria m.b.t. de 2e Wereldoorlog. Daarnaast ook boeken en documentatie over onderscheidingen.

b) Van Brig.Gen. der Art. b.d. de Roo van Alderwerelt ontvingen wij Antiquariats-Angebot 6 van Siegmar Diemke & Co., Welzener Strasse 28, 314 Lüneburg, Westdeutschland, waarin een 12 blzn lange opsomming van antiquarische militaire boeken, die echter nogal prijzig zijn. Voor de liefhebbers van Duitse mil.geschiedenis zit er echter altijd wat bij.

c) Bij het Internationaal Prentbriefkaarten Archief, Keizersgracht 744, Amsterdam C, zagen we weer vele prentbriefkaarten m.b.t. luchtvaart, marine, kastelen, militaria en klederdrachten. U kunt er iedere dag, behalve donderdag en zondag, tussen 12 en 16 uur terecht. Ook kan een telefonische afspraak gemaakt worden 020 - 65956.

IV UIT DE VAKPERS

A. Dank zij de medewerking van de bibliotheek H.K.K.L. kregen wij inzage van het tijdschrift "Tradition", journal of the international society of military collectors.
De nummers, die wij mochten bekijken (19,20 en 21) zijn van een exellente uitvoering qua druk en kleuren. Maar de prijs is er ook naar! Voor 6 nummersbetaalt men ± f 33,- of per stuk f 6,75!
Dank zij de steun van uitgeverij Belmont-Maitland en van de fabrikant van miniatuur-figuren Morman Newton kan men dan zo'n prachtuitgave wel financieren. De opgenomen artikelen, die allen uitvoerig geillustreerd zijn, getuigen van de zeer hoge normen, die de uitgever van dit blad wenst te handhaven.
Voor geïnteresseerden volgt hier het adres :
44 Dover street London W1, England.

B. "Dispatch" nr 35 van november 1967.
Na het zien van het magnifieke tijdschrift Tradition is het een hele omschakeling weer een gestencild blad te lezen. Desalniettemin staan ook in dit orgaan van de Schotse model-soldaten vereniging en de Schotse vereniging van militaria-verzamelaars weer waardevolle gegevens. Enkele volgen hier.
Indien U ooit Brussel bezoekt kunt U voor miniatuur-figuren, platen etc. terecht bij :
Thielemans, Figurines et Modélisme, 127 Chaussée de Haecht Schaerbeek-Eglise Ste.Marie, Brussel-3 of bij
Madame Jeanne Zeegers, 48 Rue des E peronniers, Brussel-1
Bij Verlag Wilh. C.Rubsamen, 7000 Stuttgart-West, Reinsburgerstrasse 102, Westdeutschland is voor 1968 wederom 'n uniformkalender uitgegeven "Der grosse Uniformkalender" met 12 platen formaat 40 x 58 cm, waaronder :

Nederland, Landsknecht, 1610
Turkije, Cavalerie, 1790
Beieren, Cavalerie, 1805
Rusland, Garde-Grenadier, 1820
Pruissen, Trompetter, 1835.

De prijs bedraagt DM 19,80.

Bij de in dit blad genoemde platen met militaire muziek staat o.a. vermeld :
"Three centuries of military music" Baroque-records.
Mono B-1812; Stereo B-2812. Oude militaire muziekstukken worden uitgevoerd op originele instrumenten.
Het is een 12 inch plaat, 33 1/3 toeren.

C. Het maandorgaan van de Documentatiegroep '40-'45 van november 1967, bevat naast vaste rubrieken deel III van het artikel "Operatie Market Garder" door J.M.Jongeneel, en het 26e (hulde!) artikel over het verzamelen van militaire emblemen van de hand van onze enthousiaste afdelingscorrespondent B.C.Cats. Overigens dank voor de verklaring van de door ons niet direct ontdekte band tussen hedendaagse Belgisdhe emblemen en de tweede wereldoorlog.

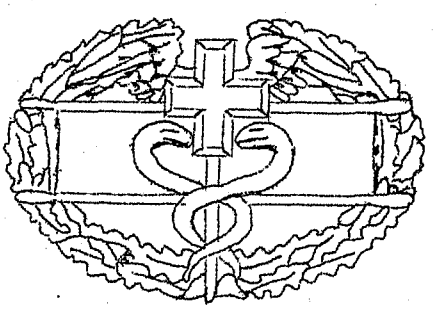
D. "The Bulletin", het orgaan van de Military Historical Society, november 1967 bevat deel 12 van het artikel over "Mounted Bands, their drum horses and banners" door R.G. Harris.
Voorts bevat dit nummer 3 foto's met 78 cap-badges, shoulder titles en button's van Engelse en Australische onderdelen.
Ons lid mr. Philip Buss B.A. zond ons de Newsletter (nr 2, december 1967) van de Band Section van bovengenoemde Engelse vereniging.
Wij nemen aan, dat de daarin voorkomende gegevens, welke mogelijk van belang zijn voor onze leden, door de studieafd. "Militaire muziek" zullen worden gepubliceerd.

E. "Sinte Barbara", orgaan van de vereniging officieren-artillerie, november 1967 bevat een ons uit het hart gegrepen kort artikel over "Trompetters en het Wapen der Artillerie" door Brig-Gen. b.d. Schoonenberg, waarin deze onder meer ingaat op de tijdelijke opheffing van het trompetterkorps der Artillerie. Een zin willen wij overnemen! "Het is naar mijn mening beter luisteren naar het geschetter der trompetten dan naar het schallen der bazuinen van de faitisme en eenzijdig gericht pacifisme".

F. "Polsslag", het journaal van de Vereniging van Officieren van de Geneeskundige Troepen, november 1967, bevat onder meer een stukje over de Amerikaanse "Medical Badge", dat voorkomt in de rubriek "Voor U gelezen",
We laten het hieronverkort volgen.

DE AMERIKAANSE "MEDICAL BADGE"

Het bijzondere onderscheidingsteken voor geneeskundig personeel dat u / afgebeeld, hierbij ziet / de "Medical Badge",

wordt toegekend aan een lid van de Militair Geneeskundige dienst (Army medical service) tot en met de rang van kolonel dan wel van de Geneeskundige dienst van de zeemacht (Naval medical service) tot en met de van kapitein ter zee (captain) die is geplaatst of gedetacheerd bij de landmacht, die na 6 december 1941 naar volle tevredenheid geneeskundige taken heeft uitgevoerd terwijl hij was geplaatst of voor langdurige tijd was gedetacheerd bij de geneeskundige eenheid behorende tot een infanterie formatie van regiments- of lager niveau, dan wel bij het geneeskundig peloton behorende tot de staf compagnie van een infanterie - of luchtlandings gevechtsgroep, gedurende enige periode dat de eenheid daadwerkelijk in een gevecht op de grond was gewikkeld.
Hierbij dient terdege te zijn vastgesteld, dat de bedoelde eenheid inderdaad een daadwerkelijk in gevechtscontact met de vijand is geweest.
Het onderscheidingsteken kan meerdere malen aan dezelfde persoon worden toegekend; in dat geval worden sterren toegevoegd aan het embleem, en wel bij de tweede toekenning een ster boven het kruis, bij de derde toekenning bovendien een ster op de onderzijde van de esculaapstaf en in het geval van een vierde toekenning, in tetaal drie sterren, te weten een boven het kruisje en een aan iedere zijde van de draagbaar, tussen de handvatten. Naar het artikel in "Army Digest" van juli 1967 wél duidelijk maakt, is de toekenning van dit embleem bepaald geen formaliteit, doch een bewijs, dat hier een man staat, die inderdaad te velde hulp heeft verleend aan zieke en gewonde medemensen.

G. "Ons leger" , november 1967 bevat een artikel van de hand van H.Ringoir, Kapitein der Jagers, getiteld "Blauwdruk voor Infanterie". De heer Ringoir heeft hierin op de hem eigen gedegen wijze, doorspekt met enige zeer juiste critische opmerkingen, een voorstel geponeerd om onze Infanterie-onderdelen op een verantwoorde en op werkelijke tradities gebaseerde wijze te reôrganiseren. Gezien het ook door de heer Ringoir gesignaleerde onbegrip in ons land v.w.b. traditie-handhaving, zou het ons - vooral in de huidige omstandigheden - raadzaam voorkomen ook een kostenberekening op te nemen van de geplande wijzigingen (nieuwe emblemen, nieuwe vaandels, etc). Overigens niets dan lof!.
Het december nummer bevat een goed artikel over "Prins Maurits, 1567-13 nov.-1967, grondlegger van de Nederlandse krijgsmacht" door A.Hallema.
Beide nummers van "Ons Leger" bevatten weer een artikel in het kader van de "Enquete soldatenfolklore" van de hand van ons lid Luitenant-Kolonel G.S. L. Verhoeff. Wij komen daar nog op terug.

V. ARTIKELEN VOOR EN DOOR ONZE LEDEN

A. Een uitgestelde boekbespreking

Het is lange tijd gewoon geweest, als officieren zich in nieuwsblad of brochure afkeurend uitlieten over het beleid van hun minister, dan wel toestanden of detailzaken, de krijgsmacht betreffende.
Ieder heeft, in een democratisch land, vrijheid van mening en meningsuiting. Vanzelfsprekend strekt die vrijheid zich niet uit tot het ontsluieren van geheimen.
Indien echter een militair een directe of indirecte chef aan de kaak stelt, hoe verdiend ook, dan is hij bezig de discipline uit te hollen. Wanneer dat zo is, dan moet men tegelijkertijd vaststellen, dat de denigratie van ondergeschikten door hun "hoofdelingen" (er zijn van die leuke oude woorden, die best weer eens onder de wapenen" mogen komen!) al evenzeer, neen op veel erger wijze erosief werkt. Want niets is zo fnuikend als het wegnemen van plezier in het werk en het opwekken van twijfel aan het "heer"-zijn van leidende figuren. Hoe dit zij, het neerhalen van personen door hun naaste óf verre onderhebbenden in zure afkraakstukjes kan zeker terecht niet worden toegelaten.
Omtrent 1935 heeft men van bovenaf verboden aan militairen en burgers in militaire instellingen werkzaam om critiek op het beleid te uiten. Dat was een hele ommezwaai; maar helemaal een goede maatregel was het toch niet. Immers, men mocht wèl met wierookvaten zwaaien .... en dat is ook een vorm van critiek.
Maar een erge, want de vleier wordt niet ter verantwoording geroepen, de feilen-toner wel. Tegen de veertiger jaren heeft een aantal brochures onder snorkende titels als "Nederland is Paraat !!... e.d. hier te lande een volkomen ongemotiveerde "complacency" teweeggebracht, om een voorbeeld te noemen.
Dat ministers , chefs van staven e.d. geen - zelfs geen gegrondewoorden van afkeuring wensen te vernemen is slecht voor het moreel van de troep; er ontstaat een hypocritisch vertoon van zgn. loyaliteit, dat bovendien zeer bruikbaar is voor het ten val brengen van los lippiger kameraden, wanneer die promotie in de weg staan. Met als gevolg het opstijgen van de minder loutere (zij het slimmere) karakters.

Tenslotte zij nog gewezen op het veelgehoorde argument : hij moet weg, overgeplaatst, of wat anders in die geest, want hij denkt anders dan zijn chef, en dus is een goede samenwerking niet mogelijk. Gezien het feit, dat chefs in die functie altijd een veel korter leven hebben dan zij die dienen in de functie van ondergeschikte, is dat argument komisch, of liever tragikomisch. Stelt U zich eens voor dat in het Frankrijk van de vierde republiek bij het optreden van ieder nieuw ministerie alle hoofdambtenaren afgezet waren geworden, en wel omdat ze blijkbaar het vertrouwen van het vorig cabinet hadden, en dus nu geen vertrouwen verdienden ... en dat dan bij zoiets van 52 cabinetswisselingen per jaar ---, Of het huidig Amerika, waar b.v. Truman er beroemd om was, dat alleen medewerkers uit Missouri toegelaten werden (en derhalve de 25 jaar oude Missouri-Waltz uit het tophit-museum werd gehaald).

Na deze inleidende beschouwingen over de rechten en plichten van medezeggenschap in de rol van verkeersbord ("gevaarlijke bocht" b.v., welke aanduiding meest niet woedend uit de grond wordt gerukt omdat zij de automobilist als amateur zou hebben belachelijk gemaakt), gaan we nu over tot het in de herinnering terugbrengen, althans tentoonstellen, van een aantal oude brochures van rond een eeuw geleden, geschreven door officieren die meenden, dat zij hun nadenken over de staatsinstelling waarbij zij dienden publiekelijk bekend moesten maken, om ook daardoor de krijgsmacht te dienen.

De boekjes werden aangetroffen bij een uitdrager, die ze had verworven van een opgeheven "leesmuseum"; of die boekerij had ze als verouderd van de hand gedaan. Dit laatste wordt helaas te vaak gedaan en het is in schrille tegenstelling tot de hoofdtaak van een bibliotheek: het bereikbaar maken van "introuvable" werken.

In 1866 schreef J.K.H. de Roo van Alderwerelt over "Nederland bij een oorlog tegen Pruisen. Eene bijdrage tot de kennis van ons krijgswezen te land". In de inleiding - voorrede - zegt de schrijver o.a. :
".. zal ongetwijfeld de oude beschuldiging weder te voorschijn worden gebracht, dat het onvoorzichtig en verkeerd is, zoo groote ruchtbaarheid te geven aan de gebreken, die ons krijgswezen aankleven. Die zienswijze kunnen wij niet deelen. Wat baat het de waarheid te verzwijgen? Wat baat het of Pruisen ons sterker gelooft dan wij zijn, wanneer bij den eersten schok de verwaarloosde toestand van ons krijgswezen maar al te duidelijk zal blijken ? .. enz".
Inderdaad, En als wij bedenken hoe van Amerikaanse zijde regelmatig, tijdens de oorlog in Viet-Nam, medegedeeld wordt welke troepen wanneer zullen komen en waar ze zullen worden ingezet, dan lijkt ons een boekje als het voorliggende hoogst onschuldig.
Was het krijgswezen werkelijk verwaarloosd ? Zeker : in "Een halve Eeuw", gedenkboek bij de effectieve troonsbestijging van wijlen Koningin Wilhelmina, wordt veemeld hoezeer bij de mobilisatie in 1870 ongeveer niets goed bleek te zijn.
Het hoofdstuk over de invloed der schadelijke vestingen op de verdediging roept het 18e eeuwse bijgeloof in versterkte steden op als "de" manier zich veilig te stellen; een superstitie die alsdoor Napoleon was weggevaagd. Maar, zoals men van het Britse War Office placht te zeggen, dat het druk bezig was "in preparing the last war", een dergelijk phaseverschil was kennelijk ook hier waar te nemen.

Trouwens, toen opsteller dezes in 1918 in militaire dienst kwam, werd er nog druk geoefend in de "compagniesschool" en de "bataillonsschool", welke evolutiën, evenals de toenmaals nog gedanste quadrille, vrijwel steeds in een onverkwikkelijke verwarring plachten uit te lopen. Evenwel, ook toen dus nog militaire opvattingen die al sinds 1870 uit de tijd waren. Om van allerlei materiëele absenten te zwijgen (helmen, mitrailleurs, artillerie, vliegtuigen, e.t.q.). Een andere opmerking van de Roo is, dat geen Fransman op het idee zou komen de Seine voor een onpasseerbare hindernis te houden; maar hier werd de IJsel voor zoiets aangezien. Denkt men niet onmiddellijk aan 1939/40 ?
Over de Nieuwe Hollandse Waterlinie is de schrijver evenmin verrukt. Voor het stellen der inundatie zal men zeker 14 dagen nodig hebben, afgezien van ander voorbereidend werk (wegvoeren van burgerbevolking, vee, enz.) Ook hier komt 1940 voor de geest, toen er practisch geen inundatie was, mede omdat men er veel te laat mee was begonnen, en - jammer genoeg - de waterstand laag was. Ja, die Duitsers hadden natuurlijk moeten wachten tot de zaak behoorlijk onder water stand (maar dat was misschien, gezien de kosten, nooit gebeurd).
" ... is veel artillerie, veel goede artillerie, thans meer dan ooit hoofdvereischte." Nu, die was er in 1940 nog steeds niet. Herinnert men zich niet dat fabrieken zich de T.L. batterijen maar zelf moesten aanschaffen, en dat kanons uit 1880 en 1905 in gebruik waren?

Niet lang daarna, in 1870, schrijft B.B.F. Civilis (heette de schrijver soms Burger ?) het boekje "Geen versterkte steden meer". Hij beschrijft hoe zulk een stad in een ontzettende puinhoop veranderd zal worden. Terecht. Maar nu is het merkwaardige dat Parijs al veranderd was in een vesting met een kring van buitenforten, terwijl Amsterdam pas na 1880 in een dergelijke toestand kwam. "....toch schijnt het dringend noodzakelijk, de grootste steden van een vestingdwang te bevrijden." Zo zegt Civilis. En hij keek dus ver vooruit. Alleen aan vliegtuigen dacht hij natuurlijk nog niet en dat kunnen wij ook niet van hem vergen.

"Beschouwingen omtrent de Nederlandsche levende strijdkrachten" door F. zagen in 1874 en 1876 het licht. Dit was dus na het "beruchte mobilisatierapport", een uitdrukking van den schrijver.
Voor ons zijn de beschouwingen niet meer van veel belang, In hoofdzaak wordt een pleidooi voor beter bezoldiging en dus beter personeel gehouden, naast een aanval op de schutterij die geen ware krijgsmansgeest kan bezitten - dit gestaafd door voorbeelden van het gedrag der "Garde Mobile" in de oorlog van 1870/71.
Een opmerkenswaardig voorstel is de lichtingen in October onder de wapenen te roepen, daar oorlogen meest in de voorzomer plegen uit te breken, en men zodoende in zulk een geval geoefende inplaats van geheel nieuwbakken soldaten zal bezitten, want men placht ze in Mei op te roepen. En men herinnert zich wel hoe ook in Mei 1940 vele "biggen" ineens in het vuur kwamen.
Het tweede boekje behandelt in hoofdzaak voorstellen tot gedetailleerde verbeteringen. O.a. zal daarbij de infanterie van ca 42500 op een 56000 man kunnen komen, cijfers die ons operette-achtig voorkomen; maar men had toentertijd ook slechts 3,5 à 4 millioen inwoners.

J.C.C. Den Beer Poortugael, wd. Hoofdintendant van het Leger, wijdde in 1878 een geschrift aan de kwestie "Amsterdam in staat van beleg". De stelling van Amsterdam bestond toen "grootendeels op het papier", en de werken bestonden uit Muiden, Weesp en het fort Uitermeer plus het voormalig en thans geheel onbruikbare torenstelsel (dat heden nog te zien is het v.m. fort Orthen) en plus gedeeltelijk vervallen en verzakte kleine aardwerken. Vervolgens worden voorstellen tot verbetering besproken en voorbeelden van recente belegeringen. Hierbij wordt onderlijnd dat : Metz, Parijs en Plewna door uithongering zijn gevallen.
Op grond hiervan is derhalve de kern der beschouwing het probleem hoe die toekomstige stelling (en die is er gekomen), met een 360000 mensen erin, van voedsel en water te voorzien.
Belangwekkend zijn enige kaartjes, waarop de Zuiderzee als "droogmakerij" is aangetekend, en een spoorlijn van Amsterdam naar Kampen ingetekend!
Men kan zich afvragen of de Hoofdintendant zijn voorstellen niet beter per nota aan den Minister had kunnen zenden.
En dan onder "zeer geheim".... Dat hij het niet deed werpt wellicht helderheid over toenmalige toestanden : men moest, niet onwaarschijnlijk, den Minister niet met dure zaken op het lijf vallen.
Anderzijds, indien men toch van plan was de hoge kosten te gaan dragen van een zeer uitgebreide fortengordel met inundatiekaden, sluizen, magazijnen, enz. enz., dan moest men toch ook in het oog vatten wat nog verder diende te worden verricht om de vesting tot duurzame verdediging in staat te stellen. Of men gehoor heeft gegeven aan de voorstellen weten we niet.
Dat men echter hier te lande veelal placht de minder ostentatieve zijden der verdediging te verwaarlozen, is bekend. B.v. onvoldoende munitie in 1914 (en evenzo bij de luchtverdediging in 1940), zie "In moeilijke omstandigheden, Aug.1914-Mei 1917" door de oud-minister N.Bosboom - een zeer leerzaam, en welhaast nog steeds actueel boek (welks verschijnen dan ook tot woedeuitbarstingen heeft geleid....).
In 1883 verscheen "Een schema van de Landsverdediging" door A.R. Kraijenhoff van de Leur, Kapitein van den Generalen Staf, in twee deeltjes. Het was een "Inleiding tot eene studie over oorlogsvoering op Nederlandschen bodem".
Wederom rijst de vraag waarom zulk een studie door een officier van de G.St. niet binnen de bureaux (of "burelen", om in de militaire sfeer te blijven) werd ingediend, afgehandeld en bewaard.
Op een kaart worden diverse stellingen aangegeven : Amsterdam, dan Zwolle, Rhenen (!), Hellevoet-Brielle, de waterlinie; en "losse" forten: Westervoort, Pannerden, Lent, Crèvecoeur bij den Bosch, Ellewoutsdijk en Terneuzen.
Interessant is hierbij dan verder, dat de waterlinie t/m de stelling Willemstad loopt, en dat voorgesteld is daarbij een stelling Moerdijk te voegen. Deze laatste bestond in 1940 maar dan aan slechts één kant (achteraf gezien de verkeerde kant).
De boekjes op de voet volgen zal hier niet geschieden. Alleen nog dit: de schrijver stelt zich voor, dat zijn denkbeelden zullen leiden tot een landmacht te velde, bij het uitbreken van een oorlog, van 5 brigades - elk van 9 bataillons, 3 veld-batterijen en 1 comp. pioniers - en een cavaleriebrigade - 3 regimenten à 5 eskadrons - , 4 regimenten van 8 bataillons "bezettingstroepen". Verder van 2 bataillons "scherpschutters" (even lachen: mogen alle andere bataillons in het wilde weg schieten ?), 12 compagnieën vestingartillerie en 2 dito vestingpioniers.
Er moet nog een derde deeltje hebben bestaan, maar dat was niet bij de uitdrager voornoemd.

Een volgend werkje is van 1886 en bevat "Eenige beschouwingen over de Nieuwe Hollandsche Waterlinie" door N. Bosboom, toen 1e Lt. der Art. (later Minister van Oorlog). Het boekje beziet de artilleristische verdediging.
Heeft de techniek aanleiding gegeven tot een verbetering van de tactiek? Dit is ongeveer het gestelde probleem. Het boek is dus technisch, en bevat weer talrijke gegevens over de stand van zaken bij de krijgsmacht van een 80 jaar geleden, b.v. de beschikbare fortificatieën en kanons.
Enige teksten verdienen weer nadere belangstelling: zo over een linie, waarvan gezegd wordt dat een enkele commandant die "zijn zaken niet doet" aan de verdediging onherstelbaar nadeel kan toevoegen. Dit bevat een veroordeling van een linie (want waar het op aan komt is niet aan welke zijde een bevelhebber faalt, of bekwaam is maar dat - hoe dan ook - een breş ontstaat de hele rest van de linie verloren is). En hebben we dat in 1940 niet aan den lijve gevoeld?
Een vreemde notitie is, dat men tijd nodig zal hebben om, als de vijand aan de grens verschijnt, inundaties te stellen, onderkomens te bouwen, "railwegen" aan te leggen, telefoons, opruimingen te verrichten, enz. enz. Waarom men dat alles niet in vredestijd kan en behoort te doen is vrij onduidelijk. Wat aangaat de onderwaterzettingen is stellen in vredestijd ondoenlijk, maar ze moeten zo zijn, dat ze steeds en in zeer korte tijd te verwerklijken zijn (weer ; 1940), opm. van schrijver dezes.

A.R.Krayenhoff van de Leur schrijft in 1888 over de "Vesting Holland in staat van beleg", een "betoog ten gunste eener actieve Marine". Waar heeft Krayenhoff het eigenlijk over ? zal men zich afvragen. Wel, weer over bevoorrading, en in verband daarmee over een blokkade en daarom over een actieve Marine. Een Marine die "een blokkade kan beletten", en die een landing kan helpen beletten.
Om enig idee te verkrijgen van zo'n blokkade somt de schrijver de sterkten van de Duitse oorlogs- en handelsvloten op.
Dus ook hij denkt, als alle voorgangers, alleen aan Pruisen of Duitsers als eventueële aggressors! Merkwaardig, immers in onze voorafgaande geschiedenis kwam de aanval altijd uit het Zuiden of Westen. Hoe dit zij, men heeft de toekomst wat dit aangaat goed gezien.
Die "actieve" Marine is hier wel zeer duidelijk aangesteld tot "Army Sea-Arm", het drijvend deel van het leger.
Deze geheel verkeerde conceptie heeft bij ons zeer lang, wel meer dan een eeuw, opgeld gedaan. Dat de ware activiteit bestaat in het opzoeken en vernietigen, althans weghouden, van de vijandelijke hoofdmacht, dit was vergeten, ofschoon men in de 17e eeuw steeds naar dit beginsel had gehandeld. Maar, wanneer de lust tot betalen voor de vrijheid slinkt, dan verzint men illusies ("de slimme ik en de domme vijand", zei men zo tussen 1920 en '40 bij de Zeemanhf) die in staat stellen "te volstaan" (hoe vaak hebben de ouderen onder ons die term niet in regeringsverklaringen gelezen)met karige uitgaven.
Zo'n actieve Marine op de kust kan evenzogoed vervangen worden door actieve forten in de duinen. Want het hoofdpunt is, dat men de vijand belet toevoerschepen al bij Schotland of Gibraltar of Noorwegen op te brengen. En dat gaat alleen met een echte vloot, bestaande uit de sterkste schepen, zeebouwers op lange afstand.
Maar we hebben tot 1940 "volstaan" met mini-pantserschepen en lichte kruisers.

Voorstellen tot het bouwen van vechtschepen in 1913 en 1939 zijn beide gesneuveld bij het uitbreken der twee wereldoorlogen, die wij dan ook beide deerlijk verloren hebben (ook toen we neutraal waren - hongers- en kolennood). Tegen een wereldvloot als de Engelse was kon ook het sterke Duitsland niet op. Maar bij de conceptie van aggressie uit het Oosten zouden wij ter zee wel wat hebben kunnen doen. Evenwel niet voor "drei Groschen".

Tenslotte een iets ouder boekje, "Onze vesting-artillerie" door EGO, uit 1886.
Hier heeft men te doen met wat een"kankerboekje" zou kunnen heten. Verstopt de schrijver zich daarom achter een pseudoniem? Maar toch is kankeren niet afkeurenswaardig, zo het maar gebeurt uit een overkropt gemoed, omdat men ziet dat de zaak die men dient niet behoorlijk is of wordt behartigd; en niet uit smaalzucht à la "Frank van Wezel's roemruchte jaren".
Intussen bevat het werkje veel nuttige aanwijzingen omtrent de juiste vorm en inrichting van forten en hun bewapening; met nogal veel plans. We stippen hier en daar wat aan, dat de aandacht trekt: zo over kleeding "dekken doet de kleeding den man niet! trapt hij in een plas water van 3 à 4 cm diepte, dan heeft hij natte voeten; is hij blootgesteld aan een flinken bui regen, dan loopt het water hem langs het hoofddeksel in den rug; moet hij op schildwacht staan, dan wordt hem bij winderweder een "schilderjas" gegeven omdat de kleeding te dun en niet warm genoeg is". En verder : ". Intussen heeft de Officier, die toch in geheel anderen maatschappelijken toestand moet verkeeren als de gewone milicien, één jas, waarin hij werkt, wandelt en bals ten Hove bijwoont. Een gala tenue om buiten het gelid te dragen zou wel iets aangenaams hebben. Al zijn wij hoog ingenomen met het denkbeeld dat elk Officier elken dag tracht zich meer te bekwamen in de taak die hem in oorlogstijd zal wachten, is het toch in ons oog niet noodig om in elken feestelijken kring te verschijnen in eene uitrusting alsof elke seconde het sein van een vijandelijken aanval te wachten is".
Vrij zuur is het volgende : "Initiatief, voorstellen op eigen oordeel gegrond worden bij ons onnoodig geacht. Waartoe dan ook ? men weet aan Hoogerhand toch alles beter dan zulke een eenvoudig individu, dat niet aan Hoogerhand staat. Doet men een voorstel, dan wordt het meestal kalm weg abgelehnt .....enz.".
Maar aan het einde komt de geestdriftige vesting-artillerist naar voren. Hij hoopt het onheil nog te kunnen afwenden, dat dreigt : vervormd te worden tot tweeslachtige wezens, helf Infanterist, half Artillerist, en daarom tot alles onbruikbaar.

Besluit. Het lezen van oude boekjes is zowel griest als vermakelijk, maar altijd nuttig. Men kan er legio gegevens in vinden die op andere wijze slechts met grote moeite te verzamelen zijn.
Men leest er de mentaliteit van een ronde eeuw geleden uit, en mentaliteit staat niet in dikke geschiedboeken. En, misschien het voornaamste, men kan er vele lessen uit putten. Waarvan de belangrijkste wel deze is, dat men vroeger zeker niet dommer was dan nu, en dat anderzijds voor alles sleur moet worden vermeden. Een andere les : de neiging om uit zuinigheid zelfs de kleinste uitgaven tot nutteloos weggesmeten geld te maken heeft ten onzent altijd bestaan (al wordt die tegenwoordig meer dan vroeger in een idealistische jurk gestoken).
En tenslotte een "technische" les, nl. dat alle wapens, offensief (geschut, geweren, enz.) of defensief (forten en schepen) toen als nu aan zeer snelle veroudering onderhevig zijn.

Misschien geeft het bovenstaande aanleiding tot studies over onze of- en defensieve wapens te land. Dan zal het opstel niet om niet zijn geschreven.

---

ir. R.F.Scheltema de Heere

B. De Militaire Korpsen van het Vaticaan

II De Zwitserse Garde

door Mr. P.L.J.M.A. Müller

Zij draagt officieel de Latynse naam "Cohors pedestris Helvetiorum a Sacra custodia Pontificis".
Haar ontstaan gaat terug tot de 14e eeuw. Paus Julius II, neef van Sixtus IV, deelde 11 juni 1505 aan de "Verbonden Staten van Opper-Duitsland - zoals toen de naam van Zwitserland luidde - mede, dat hij zijn kamerheer Pierre von Hertenstein belast had met de recruteering van 200 Zwitserse soldaten voor de bewaking van het pauselijk paleis. Hertenstein was vergezeld van de Zwitserse kapitein Gaspar de Silinon. Door tussenkomst van de bisschop van Sitten (Sion) de latere kardinaal Schinnen kwam een verdrag met de kantons Luzern en Zurich tot stand. Op 21 Januari 1506 arriveerden 150 Zwitserse soldaten onder leiding van genoemde kapitein in Rome, kwamen de stad door de Porte del Popolo de stad binnen en trokken naar het St.Pietersplein, waar zij door de Paus vanuit de loggia van Paulus IV gezegend werden. Deze gebeurtenis wordt beschouwd als de officieele oprichting van de Zwitserse garde.
In de strijd tegen de Fransen (1503-1513) brachten de Zwitserse kantons voor Julius II een leger van 18000 man in het veld en hielpen hem aan de overwinning.
Het eerste grote bewijs van trouw leverde de Zwitserse lijfwacht bij de beruchte "Sacco di Roma" op 6 Mei 1527, waarbij Rome door de troepen van Karel V werd geplunderd en uitgemoord. De aanvoerders der belegeraars waren Ferdinand van Bourbon, Sciarra Colonna, Philibert van Oranje en Melchior Frundsberg. In de Leo-stad, de Borgo's met St.Pieter en Vaticaan waar de Paus verbleef, waren de Zwitsers aangewezen de poorten en muren te verdedigen en verwachtte men de hoofdaanval. Sciarra Colonna rukte met zijn lichte ruiters en Italiaanse voetknechten tegen de verdediging van de Ponte Mivio op; prins Philibert van Oranje richtte zijn troepen tegen het Belvedère en de Porta Pertusa, maar Ferdinand van Bourbon met zijn Spanjaarden richtte de aanval onmiddellijk tegen de Leo-stad, tegen de Porta Torrione, na Cavalleggeri, en Porta St.Spirito bij de tegenwoordige Borgo St.Spirito en het hospitaal van die naam. Hier ontmoetten de aanvallers de Zwitsers. Een eerste aanval mislukte, een tweede werd met groot verlies door de aanvallers afgeslagen. Ferdinand van Bourbon stelde zich nu aan het hoofd van zijn troepen en het lukte tot de Porta Torrione, waar nu het Augustijner College van St.Monica staat, te komen, waar hij sneuvelde. Zijn dood werd aanvankelijk voor de soldaten geheim gehouden. Terwijl om 6 uur 's-morgens de Spanjaarden de Porta Torrione namen, verschenen de landsknechten op de muren van St.Spirito. Strijdend trokken de Zwitsers, waarvan er slechts weinig waren overgebleven naar de St.Pieter terug en werden afgemaakt. Enkelen snelden naar het Vaticaan en begeleidden Clemens VII langs een bedekte gang in de Borgo's naar de Engelenburg. Alsdan begon de verwoesting van Rome. De commandant en alle officieren sneuvelden en van de manschappen bleven er na een gevecht van 6 uur slechts 47 over. Onder druk van Karel V moest Clemens VII zijn lijfwacht opheffen. In 1542 werd het corps weer door Paulus III opgericht en bestond uit 600 man.
De recruten hebben 2 jaar proeftijd en moeten 1,73 m lang zijn; tussen 19 en 25 jaar bij aanmelding; goede burgerlijke en kerkelijke referenties hebben over karakter en godsdienstigheid. Zij moeten eveneens een goede staat van dienst hebben verworven in het Zwitserse leger. Zij mogen geen lid zijn van een geheime vereeniging. Alleen de officieren mogen gehuwd zijn. Te Luzern is een recrateringsbureau gevestigd. Zij leggen de eed af met drie vingers ter eere van de H.Drievuldigheid.

Zij hebben 10 gehele en 10 halve dagen per maand dienst. Voor extra diensten krijgen zij extra soldy. Na 20 jaar dienst krijgen zij 2/3 van het tractement als pensioen en na 30 jaar het geheele tractement. De pensioenen worden uitbetaald in Zwitserse francs en het tractement in lires.
Zij kunnen met 3 maanden hun dienstverband opzeggen. Na 3 jaar krijgen zij een verlof van drie maanden.
Hun dienst bestaat uit de bewaking der pauselijke paleizen en de persoon van de Paus en ordehandhaving bij de grote plechtigheden in de St. Pieter.
Overdag zijn ze gewapend met hellebaarden en 's-nachts met geweren.
In de pauselijke stoet omringen 4 Zwitsers met grote zwaarden, Spadoni, over de schouder de Secia Gestoria, Deze zwaarden stellen de kantons Zug, Zurich, Luzern en Schwijz voor.
Hun uniform bestaat uit blauwe baretten en wambuizen, pofbroeken en beenstukken, rood, geel en blauw. De grote uniform bestaat uit helm met rode pluim en harnas, waarop de Rovere-eik van paus Julius II. Ook het corpsvaandel draagt het wapen van Julius II. Zij hebben een kazerne in Vaticaanstad en een eigen kapel met aalmoezenier. De eedsaflegging der nieuwe recruten vindt meestal op 6 Mei plaats.
De Zwitserve garde is gereorganiseerd door Paus Pius X op 13 maart 1914. Zij bestaat thans uit 6 officieren, 15 onderofficieren en 115 manschappen. De commandant heeft de rang van kolonel en maakt eveneens deel uit van de "pauselijke familie". Bij besluit van 20 Mei 1919 kreeg de Zwitserse garde voorrang boven de Palatijnse garde.

VI NIEUWE UITGAVEN

A. Wij ontvingen ter bespreking :

"De oorlogsvloot in de zeventiende eeuw"
door F.L.Diekerhoff. Uitgave : Fibula- van Dishoeck - Bussum 1967.
Prijs geb. f 6,90, 116 blzn., talrijke afbn en foto's.
Onze voorzitter, Luitenant-Kolonel der Mariniers b.d. F.L.Diekerhoff, heeft een waardige loot toegevoegd aan de Fibula-stam. Meermalen reeds mochten wij de loftrompet steken op de uitgaven in deze reeks, die onder de auspiciën van de Nederlandse Jeugdbond ter Bestudering van de Geschiedenis verschijnt.
Alhoewel dit laatste impliceert, dat de boekjes beknopt en vaeral prettig leesbaar moeten zijn, mogen wij toch in gemoede stellen, dat iedere oudere (wat is oud?) belangstellende ze met minstens evenveel genoegen ter hand kan nemen.
Het onderhavige boekje gaat in kort (doch gedegen!) bestek de hele handel en wandel van onze oorlogsvloot in de befaamde Gouden Eeuw na . Naast onderwerpen als "de chirurgijn aan boord", "het eten" (baksgewijs, ook toen al), "de bemanning" en "het zeegevecht" gaat de schrijver nog uitvoerig in op het ontstaan van onze 17e eeuwse vloot, de opbouw daarvan, de structuur der schepen uit die tijd (voortreffelijke tekeningen!) en een der grote zeeslagen uit die tijd, de slag bij Schooneveld in 1673. Moeten wij nog vermelden, dat de functie van Lnt-Kol Diekerhoff als marine-historicus bij het bureau maritieme historie van de Marine-staf instaat voor 'n verantwoorde tekst? Wij dachten zo, dat goede wijn geen krans behoefde!
Ieder, die zich interesseert voor de Nederlandse geschiedenis en speciaal voor die roemruchte tijd van de Ruyter, Tromp, van Nes, Banckert, Evertsen en vele anderen, dient zich dit buitengewoon goed verzorgde boek aan te schaffen.

B. Nu we toch over onze vloot schrijven, moeten we ook aandacht schenken aan haar meer recente historie.
Op 13 september verscheen het tweede, tevens slotdeel van de geschiedenis der Koninklijke marine in de Tweede Wereldoorlog.
Dit werk werd uitgegeven door de firma W. de Haan N.V. en draagt de titel "Verdreven Doch Niet Verslagen". Het sluit aan op "Zij Vochten op de Zeven Zeeën" (waarvan onlangs de 5e druk het licht zag) en werd, evenals dat boek, geschreven door K.W.L.Bezemer, voormalig hoofd van de marine voorlichtingsdienst, die sinds enige jaren als marinehistoricus verbonden is aan de Universiteit van Utrecht.
"Verdreven Doch Niet Verslagen" wordt ingeleid door minister P.J.S. de Jong, die er aan herinnert hoe de Marine, na ook uit de Indische Archipel te zijn verdreven, niet verslagen was. En hoe de Nederlandse Marineman, op en onder de zee, te land en in de lucht, naast zijn geallieerde strijdmakkers verder vocht, vaak onder moeilijke omstandigheden.
"Verdreven Doch Niet Verslagen" behandelt dus (voornamelijk) verrichtingen van de schepen der Koninklijke marine na de val van Java, op 8 maart 1942. Tientallen succesvolle patrouilles onzer onderzeeboten worden beschreven, evenals het optreden van onze motorkanonneer- en torpedoboten, dat van Nederlandse oorlogsschepen als escorteurs, de evacuatie van guerilla's uit Timor en andere acties. Ook wordt het epos van de befaamde tanker "Ondina" voor het eerst volledig geschilderd.
Chronologisch overlappen de beide marineboeken elkaar deels. Met name voor de gebeurtenissen in Nederlands West-Indië tijdens de gehele oorlog en het optreden der Koninklijke marine aldaar. Ook wordt in het nieuwe boek de volledige oorlogsloopbaan beschreven van Hr. Ms. Kruiser "Tromp". Interessante, slechts enkele insiders bekende, gegevens worden verstrekt over het werk van Nederlandse marinemannen als uitvinders en constructeurs, op het gebied van luchtdoelgeschut, radar en "Schnorkel".
Het is van groot historisch belang dat de geschiedschrijving van de verrichtingen van de Koninklijke marine in de Tweede Wereldoorlog - een gewichtige en bewogen periode uit onze maritieme historie, zoals de auteur terecht stelt - thans is gecompleteerd. De prijs bedraagt : *f* 14,75.
Uit "Alle Hens"
Oktober 1967

C. Verschenen is het 60e Jaarverslag van de Sectie Krijgsgeschiedenis en Ceremonieel van het H.K.K.L. (Kanaalweg 2 Scheveningen), dat een overzicht geeft van de "Nasporingen en studiën op het gebied der krijgsgeschiedenis" over de periode 1 januari 1966 tot 1 januari 1967. Uiteraard wordt grote aandacht besteed aan het 60-jarig bestaan van het Krijgsgeschiedkundig Studiecentrum. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van het werk, dat door de verschillende bureaux in het verslag jaar is verzet. Het vervult ons met diep respect, dat zo weinigen zo veel en met zoveel enthousiasme kunnen verrichten! Toch kunnen wij ons niet aan de indruk onttrekken, dat enige personeelsaanvulling dringend noodzakelijk is. Ook - of liever juist - hier kunnen we niet voor een dubbeltje op de eerste rij zitten.
Vrijwillige medewerking is prachtig, maar het blijft vrijwillig, hetgeen voor de Sectie altijd 'n onberekenbare factor betekent,
Rest ons nog te vermelden, dat in bijlage 2 een uitvoerige, goed geïllustreerde, studie is opgenomen over de geschiedenis van de Oranje-Nassaukazerne te Amsterdam (van de hand van ons lid, Majoor H.A.Treu).

D. In het kort vermelden wij nog de volgende uitgaven :
"Uniforms of the Yeomanry Regiments" by P.H. Smit-herman (Hugh Evelyn, 75 sh)
"Duitse eretekenen", bevattende de beschrijving van een aantal Duitse onderscheidingen uit de jaren 1923-1943 met 50 afbeeldingen in kleuren (Verzamelpionier, Postbus 814, Rotterdam, bestelnr 591, *f* 12,50).
"Te land, ter zee en in de lucht" door A. van der Mijn. Uitgeverij (natuurlijk) Polak en van Gennep, Prijs *f* 7,50. Te duur voor zijn omvang en volkomen negatieve inhoud. Niet waard gelezen te worden, tenzij met de tendentieuze schrijftrant van een anti-militarist wil leren kennen.
"Flieger-Kalender 1968" met nieuwste foto's op grootformaat uit de wereld van lucht- en ruimtevaart. Wandkalender DM 7,80.
"Drei, vier: ein Witz" door Heinz Görz. Soldatenhumor van gisteren en vandaag. 200 blz. 64 afb. DM 10,80.
"Die Fanfare", Volks- en soldatenliederen, ingen. DM 7,50, broch. DM 9,80.
De laatste drie werken kunnen worden besteld bij Okeanos-Buchdienst, Postfack 9, 8032 Gräfelfing bei München, West-deutschland.
"Campaigning with Parsons Texas Cavalry C.S.A." Edited by John Q. Anderson. Civil War., Prijs $ 6,-. Uitgever is Hill Junior College Press, Hillsboro, Texas 76645, USA.
"Die Bayerischen Orden und Ehrenzeichen" door Georg Schreiber. Uitg. Prestel-Verlag München, 194 blz tekst m. 138 afb. op 7 vouwbladen en 6 blz kleurenafb. DM 14,50.
"The Daggers and Edged Weapons of Hitler's Germany" by Major James P. Atwood. Luxe uitgave, 240 blz, 200 foto's en meer dan 150 ill., waarvan vele in kleur. Uitgeverij Atwood. Prijs $ 14,50.
De bovengenoemde drie boeken kunnen worden besteld bij Ed.Mester, 60 Rue Copernic, Brussel-18, België.

E. MILITAIR OF BURGER ?

Hoe dan ook, U bent zowel bij de Krijgsmacht, het Rode Kruis als bij de Bescherming Bevolking betrokken.

Kent U alle historische achtergronden, wetten en regelingen ?
Neen? Dat is jammer, want goede informatie is in Uw eigen belang.

Daarom achten zowel Prins Bernhard als de Minister van Defensie het van bijzondere waarde en van belang voor de gehele Nederlandse bevolking dat er een naslagwerk is verschenen dat antwoord geeft op alle voorkomende vragen.

De Minister van Defensie zegt in zijn voorwoord dat het

VADEMECUM VOOR KRIJGSMACHT, RODE KRUIS EN BESCHERMING BEVOLKING

zonder twijfel een veel geraadpleegd boek zal worden.

Indien dit voor U reden genoeg is om dit waardevolle bezit aan te schaffen of cadeau te doen, kunt U het bestellen door storting van *f* 45,- op postgirorekening 1281709 ten name van de Stichting "Het Vademecum voor Krijgsmacht, Rode Kruis en Bescherming Bevolking".

adres : Minister van den Tempellaan 30 Rijswijk (Z.H.)

Het vademecum bestaat uit 800 pagina's historische maar vooral praktische informatie, gevat in twee hardplastic ringbanden.
Aanvullingen en wijzigingen worden automatisch toegezonden.
Bestellen via de boekhandel is niet mogelijk.

-30-

F. Wij danken de leden: Brig.Gen.b.d.de Roo van Alderwerelt, Drs. Y.P.W. van der Werff, R.Dwars, J.D.Spek en B.C.Cats voor het zenden van catalogi en andere gegevens ten behoeve van deze rubriek.

VII VRAAG EN AANBOD

- Ter overname gevraagd "Gedenkboek van de Adelborstenopleiding" van 1954 en "Naamlijst officieren der Koninklijke Marine" van 1948.
- Aangeboden een aantal foto's van Nederlandse Motortorpedoboten. Zowel in het Engelse Kanaal, als in de Ned.Antillen en Indië.

Brieven aan J.D.Spek, Haven 2A Wassenaar.

VIII SLUITSTUK

A. Het uit de oorlogsjaren bekende 322 Squadron KLu bestaat volgend jaar 25 jaar. De administratie van het Squadron, Troelstraweg 236 Leeuwarden, vraagt namen en adressen van mogelijke reünisten.

B. Op de najaarsveiling van het Venduhuis der notarissen te 's-Gravenhage op 7 en 8 nov. 1967 brachten twee militaire voorstellingen (gekleurde litho's 21 x 16 cm) van E.Detaille samen *f* 55,- op. Het beroemde Wapenhandel-boek van Jacob de Geyn (met de gravures) uit 1640 bracht *f* 2100,-- op, terwijl het boek "Kleeding en wapenrusting van de Kon. Ned.troepen (1823) plus het vervolg uit 1826 *f* 1200,- op bracht. Gegevens verkregen van Luitenant-Kolonel b.d. G.D.Cornelissen de Beer.

C. Naar aanleiding van onze bijzondere aanbieding van Tritt-prent-briefkaarten, kalenders en uniformprenten kwamen reeds 22 bestellingen binnen, die momenteel in uitvoering zijn. U kunt echter nog steeds bestellen! Verzoeke niet vooraf te betalen, doch eerst na ontvangst van het bestelde. Het verschuldigde bedrag kan dan gestort worden op de giro van onze penningmeester (zie kop van dit orgaan).
Nieuwe aanbiedingen:
"Amerikanische Soldatenbilder", uniformafbeeldingen in 6-kleurendruk uit de Amerikaanse vrijheidsstrijd 1775-1783, in passepartout, bladgrootte 35,8 x 43,5 cm.
Per map van 12 stuks voor onze leden : *f* 82,50 (inclusief porto) Handelsprijs *f* 100,-. De platen zijn ook per stuk verkrijgbaar voor *f* 7,50.
De serie bevat :

nr 80.1 Independant Company Organizations
80.2 Privates of Light Infantry
80.3 Privates and officers of the Delancy's Brigade
80.4 Privates of the Grenadier Regiment
80.5 Privates in Field and Parade Dress
80.6 Continental Artillery
80.7 Privates of the second and Fourth Regiment
80.8 Privates, Continental line with Artillery officers
80.9 Sir William Horve
80.10 Gatinois and Saintonge Regiment of infantry
80.11 Commander in Chief and Staff.
80.12 Cavalery, Infantry and Artillery.

Bestellingen te richten aan het secretariaat.

Naar aanleiding van vragen door onze leden, delen wij mee, dat bij de platen van Meuzel en Favre géén Nederlandse militairen zijn afgebeeld.
De Meuzel-platen bevatten "Soldatenbilder aus der Armee Friedrichs des Grossen". De Favre-platen bevatten "Schweizer Soldaten aus der Zeit von 1702 bis 1822".
Wel zijn er enige afbeeldingen bij m.b.t. de militaire muziek.
Bij de grote Meuzel-platen is dat : 61.1;
bij de kleine van serie II : 61 a,32, 61a,34 en 61a,35.

Bij voldoende belangstelling (tenminste 6 bestellingen) kunnen wij U tegen gereduceerde prijs aanbieden:

Een prachtige reeks hand-gekleurde uniform-prentbriefkaarten van de Poolse strijdkrachten in 1939, door I.Matuszezak. Twee series zijn reeds verschenen.
Serie 1 bevat : Standard-Bearer N.C0, field service dress; Captain in Evening dress; Sergeant in Walking-out-dress; Private in winter field-service dress; plus een zwart-wit kaart Uniform rear view, shoulderstrap, collar patches, button and cap-badge.
Serie 2 bevat : Lieut. of Podhale Rifles (bergtroepen) in service dress; Private Podhale Rifles idem; Piper Podhale Rifles idem; Sergeant 11 th Carpathian Div. in evening dress; Private same Corps in service dress; Captain of Marine Rifles Batt. in service-greatcoat; plus een zwart-wit kaart Marine Rifles badge on shoulder strap, patch and service cap en andere uniformdetails.

De prijs bedraagt per serie in de handel ƒ 6,- (excl.port).
Voor onze leden : ƒ 4,50 (incl.port). Bestellingen aan het secretariaat. Losse kaarten worden niet verkocht.

D. Nieuwjaarswens

Het Algemeen Bestuur en de redactie van "Mars et Historia" wensen alle leden en lezers een voorspoedig 1968!

Moge onze vereniging ook in 1968 blijven groeien en bloeien, tot voordeel van U allen!

.-.-.-.-.